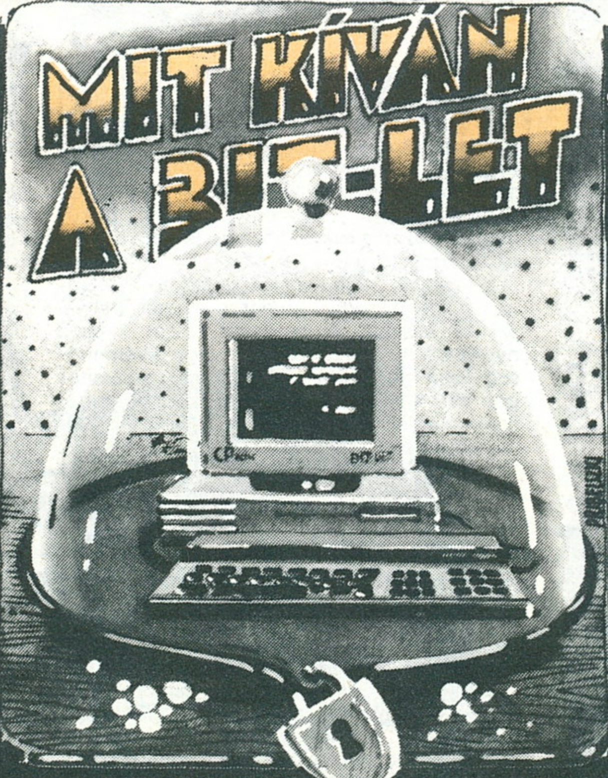
BIT-LET

ötlet SZÁMÍTÁSTECHNIKAI MELLÉKLET · 1986 SZEPTEMBER 36

Ismét elkezdődött egy tanév. Talán ezért is kérdezgették mostanában többen és többféle hangsúllyal, hogy mit kíván a BIT-LET az új tanévre a diákoknak és a tanároknak, s hogy mit kíván nyújtani a BIT-LET az új tanévben a diákoknak és a tanároknak? Nos, hát a szerkesztő úgy gondolta, hogy megpróbálja néhány sorban összefoglalni régi és új vesszőparipáit, megpróbálja megfogalmazni a számítástechnika oktatásával kapcsolatos kérdőjeleit és felkiáltójeleit.

Elsőként sajnos még mindig azokkal az iskolákkal kellene foglalkoznia az oktatásügy felelőseinek, amelyekben a számítógép mindmáig nem nyerte el megfelelő helyét. Elintézhetjük persze egy kézlegyintéssel azokat az igazgatókat, akik számára még mindig egy értékes leltári tárgy a számítógép, amelynek a legjobb helye valamely zárt szekrényben van. Elintézhetnénk, ha nem tudnánk, hogy ma már hál'istennek ott tartunk, hogy a diák, aki nem találkozik a számítógéppel a felsőoktatás szinte minden területén helyzeti hátrányba kerül azokkal szemben, akiknek természetes dolog a géppel való bánás, akik tehát általános műveltségük részeként birtokolják a tudást, amely a számítógép felhasználásához kell. Jó lenne tehát, ha végre nem intéznék el az ügyet kézlegyintéssel mindazok, akik tehetnek valamit, mindazok, akiknek lehetősége és kötelessége, hogy rászorítsák a fafejűeket, hogy vegyék ki zsebükből a kulcsot, s adják át a gépet a diákoknak.

Második kívánságként egy vágyálmunkat fogalmazzuk meg, miszerint tanulják meg végre a gépek kezelését, használatának lehetőségét azok a pedagógusok is, akiknek semmi közük a matematikához, fizikához, számítástechnikához. S ami úgyszintén elengedhetetlen feltétele a szemléletváltozásnak, hogy legyen minél több gép, legyen legalább 15–20 diákonként egy masina a középiskolákban. Álom mondhatják az olvasók. De ha ez a szám ma még az is, az már tény, statisztikák bizonyítják, hogy azonos anyagi adottságokkal rendelkező iskolák, városok, megyék számítógépellátottsága között hatalmas eltérések vannak, s ezek az eltérések egyszerűen csak arra vezethetők vissza, hogy itt ügynek tekintik a dolgot, amott meg inkább másra – fontosabb vagy kevésbé fontosabb ügyekre – költik ugyanazt a pénzt. Apropos, pénz. Mostanában egyre kevesebben értik, hogy hol is van az a pénz, amelyből a következő években az iskolák gépparkja gyarapodhat. Amíg központilag osztották szét ezeket az anyagaikat, addig mindenki tudta, hogy hová vesse vigyázó szemeit. Ma, amikor talán helyes elgondolásból szétosztották a pénz egy tekintélyes részét, a számítástechnikai oktatók attól tartanak – talán nem is alaptalanul –, hogy a pénz egy része a megyei kasszában irányt változtat.

Kívánjuk még természetesen azt is, amit épp egy éve írtunk le ugyanezeken a hasábokon, hogy a diákoknak ne csak kicsiny része találkozzon a számítógépekkel. De amellett, hogy a legjobbak kiváló programokat írnak, legyen kiforrott módszere és bevált útja annak is, hogy minden diák találkozzon a géppel. Ismerje meg a kezelés mikéntjét, tanuljon róla annyit, amennyi ahhoz kell, hogy ne féljen a gépektől, s értse miként kommunikál az ember és a gép, miként teszi azt a buta, csak egyeket és nullákat értő gép, amit kezelője kíván tőle.

S mit kívánunk magunknak erre az új tanévre? Szeretnénk hasznos segítői lenni továbbra is a szakköröknek, szeretnénk ha tanárok és diákok egyaránt szívesen forgatnák lapjainkat. Tervezzük, hogy megújítjuk és újra állandó rovatunkként kezeljük a Sorvezetőt, amely – talán régebbi pedagógus olvasóink még emlékeznek rá – kifejezetten az iskolai szakkörök munkájához kívánt segítséget adni. Hogy mi lesz benne, hogy mi legyen benne, ebbe jó lenne ha azok is beleszólnának – tudatva velünk elképzeléseiket – akiknek szánjuk a rovatot.

No és természetesen szeretnénk, ha a lap készítésében programjaikkal fölfedezéseikkel továbbra is részt vennének maguk a diákok is. Egyszer már meghirdettük, most újra tesszük, hogy nagyon szívesen közölnénk diákok, szakkörvezető diákok írásait arról, hogy ők hogyan oktatnak, szerintük mi a legcélravezetőbb módszer, tematika a programozás vagy a számítógép-használat tanításában.

Fentiek csak hevenyészett gondolatok, de úgy gondoljuk nem árt, ha időnként egy szerkesztőség nemcsak önmaga számára gondolja végig, hogy mit kíván tenni vagy mit tartana kívánatos állapotnak a lap „környezetét" jelentő kérdésekben. Nem árt ha néha a szerkesztők és az olvasók egymás szemébe is mondják, hogy mit gondolnak egymásról. Ne feledjék, önök is megmondhatják!

Angyalosi László

HÍROLDAL

„MŰBŐR!"

Műbőrt, illetve mesterséges bőrt fejlesztettek ki az egyik robotokkal foglalkozó nyugatnémet vállalatnál. A műanyagba ágyazott apró fémgömbök, vagy vezetőképes műanyag szemcsék lehetővé teszik, hogy a robot megfogó szerkezete („keze") tapintására érzékeljen, és azt követően végezze feladatát. Az új elven működő robotok számos esetben jobban lesznek alkalmazhatók, mint az optikai érzékelés alapján működőek.

CHIP csúcs!

A félvezető chipek gyártásában alkalmazott, a szilíciumszeletek fémezésére szolgáló, ún. Penning-porlasztást tökéletesítette találmányával Kertész Gábor elektromérnök és dr. Vágó György fizikus. Az új eljárással jelentősen megnövekedett a chipek minősége. A Mikroelektronikai Vállalatnál kifejlesztett módszer iránt nagy az érdeklődés és igen jó eredményeket értek el vele az Egyesült Államokban is.

EURÉKA

Mintegy húsz Euréka fejlesztési programba kíván becsatlakozni a jugoszláviai nagy elektronikai cég az Iszkra. A nyugat-európai országok által a csúcstechnológiák elérésére létrehozott félkatonai programhoz azzal a szándékkal csatlakozott az említett jugoszláv vállalat, hogy ily módon biztosítsa versenyképességét a számítástechnikában, az optoelektronikában, a lézerkutatásban és a robotikában.

AMSTRAD

Az angol Amstrad cég PCW 8256 típusjelzéssel egy komplett szövegfeldolgozó, illetve nagy teljesítményű mikroszámítógépet hozott piacra, amely kicgészül egy képernyővel, egy beépített diszkegységgel, billentyűzettel, nyomtatóval és szövegfeldolgozó szoftverrel.

A PCW 8256 teljesen megfelel a szövegfeldolgozási igényeknek. A nagy felbontású képernyőn 90 leütéses, 32 soros szöveg dolgozható fel. A képernyő felülete mintegy negyven százalékban jobban kihasználható, mint más mikroszámítógépeknél. A beépített nagy sebességű RAM diszk az adott dokumentum szerkesztése közben lehetővé teszi az információ gyors tárolását, illetve visszakeresését. A 82 billentyűt tartalmazó billentyűzet speciálisan a szövegszerkesztés igényei szerint készült. A rendszer részét képező nyomtató használható gyors vagy levélminőség üzemmódokban. A PCW mikroszámítógép 256 K memóriával rendelkezik, opcionálisan csatlakoztatható hozzá 1Mbyte-os lemezegység is.

Kommunikáció!

Svéd szakemberek olyan különleges kommunikációs számítógép rendszert fejlesztettek ki, amellyel egy nyomógombos telefonkészülékkel a világ bármely részéről kapcsolatot lehet teremteni. A rendszer képes venni a beszédhangjeleket és a számítógép által adandó választ beszéddé alakítva továbbítja a hívónak. Az új információs, kommunikációs rendszer egyedülálló a világon.

VÁLTOZAT...

A jól ismert Commodore 64 mikroszámítógépet ez év májusától kissé átalakított, modernebb, laposabb formában és új GEOS rendszerrel kiegészítve forgamazzák Angliában. A kiegészítéssel az Amiga mikrogéphez hasonlóan lehetőség nyílik menüválasztásra, egérrel vagy botkormánnyal történő működtetésére.

HITACHI!

A japán Hitachi óriásvállalattól már megszokott dolog, hogy minden számítógép kiállításon valami szenzációs OEM-termékkel jelenik meg. Legújabb ilyen produkciója a DK-301 típusú lemezmeghajtója. Ez egy 3 1/2 incses Winchester típusú merevlemezes meghajtóegység. Az egész egység mindössze 15 cm mély, 10 cm széles, 3,5 cm magas, de a tárolókapacitása 15 megabájt.

COOPINFORM

Új számítógép-szerviz nyílt Budapesten a Nefelejcs utca 18-ban. A Commodore gépek és perifériáik, valamint az IBM kompatibilis gépek javításán, karbantartásán kívül vállalják különböző hardverfejlesztések elvégzését, gépek illesztését. S híreink szerint már nyitáskor árusították azt az akusztikus modemet, amely lehetővé teszi számítógépek összekötését a meglévő telefonhálózaton kersztül! Ez utóbbi a BIT-LET Szerkesztőségét is kellően fölizgatta egy akusztikai próba erejéig.

PARTNER

Mikroszámítógépesek információs irodája nyílt a XV. kerületi Csokonai Művelődési Házban. Régi ismerőseink (hiszen velük közösen rendeztük tavaly a BIT-LET Karácsonyt) fejükbe vették, hogy segítenek a géptulajdonosoknak, hogy megtalálják egymást, hogy esetleg megtalálják őket azok, akiknek géptulajdonosokra vagy programozni tudókra lenne szükségük. Aki tehát fölhívja a 690-495-ös telefonszámot vagy személyesen fölkeresi a Csokonai Művelődési Házat a XV., Eötvös u. 64–66-ban, s megadja ott címét, telefonját, azt hogy milyen gépe van, az bizton számíthat rá, hogy a jövőben kap majd különböző információs anyagokat, keresik őt a „márkatársak", a hasonló érdeklődésű számítógépesek.

FLOPPY KIT

Újabb házilagosan megépíthető hardverkiegészítést kínálnak a hazai amatőröknek ezúttal a Spectrumosoknak. A budapesti Sinclair Klub megállapodást kötött a MICRO-TEAM GM-mel, hogy a klub tagjai számára megkapja a GM által kifejlesztett floppy illesztő építéséhez szükséges hardverleírást, s a házilagos építéshez szükséges egyéb szakmai segítséget. Ez az illesztő bármelyik szabványos floppyval, sőt a Commodore perifériákkal is képes működni, a Spectrum memóriaterületét nem foglalja, s ráadásul lehetővé teszi a Spectrum CP/M-mel való használatát. Az interface építése iránt érdeklődők a Sinclair Klubban érdeklődhetnek a további részletek iránt: minden hétfőn 18–22-ig (csak ilyenkor!) a Szellőző Művek – Budapest XI., Építész u. 14. – klubjában.

U-534

Dán amatőrbúvárok számítógéppel vezérelt robotberendezéssel szeretnék megtalálni a Kattegat öbölben, a második világháború vége felé elsüllyedt U–534 német tengeralattjárót. Az utóbbi időben előkerült náci dokumentumokból kiderült ugyanis, hogy a győzelemben már nem bízó magasrangú német katonai vezetők többek között ezen a tengeralattjárón próbáltak nagymennyiségű aranyat és ékszert kicsempészni. Ebből tervezték fedezni a háború utáni életük anyagi kiadásait.

AMPAR

Nagy teljesítményű, számítógépes fordítógépet helyeztek üzembe a Szovjetunióban. Az AMPAR névre keresztelt gép óránként 75 oldalnyi gépelt szakszöveget képes angol nyelvről oroszra fordítani. Most dolgoznak a szakemberek a berendezés német, francia és spanyol változatán. A gép elkészítőinek a legnagyobb gondot az okozta, hogy a többjelentésű szavak szövegkörnyezetbe illő jelentését értelmezze és a valódi jelentésnek megfelelően fordítsa le az új fordító berendezés.

Az angliai British Telecom cég új, Qwertyphone elnevezésű készülékében egyesítette a speciális tulajdonságokkal, memóriával rendelkező telefont az adatterminállal és a beépített modemmel. A különleges irodai berendezés főbb jellemzői a következők:
8 K RAM szövegtárolásra, 8 K RAM telefonszámtárként, ami 16 K-ra bővíthető. 16 K ROM különféle programok részére. A beépített képernyő egy 4 soros, 32 betűhelyes LCD. A modem 300 Band-os duplex rendszerű. Qwerty billentyűzet programozó és terminálemulációs billentyűkkel, továbbá az elkülönített telefonbillentyűkkel. A Qwertyphone csatlakoztatható telefonvonalra, soros nyomtatóbemenetre, soros PC billentyűzetbemenetre stb.

NDK módi

A Német Demokratikus Köztársaságban párt- és kormányhatározatok születtek az elektronikai alkatrész és berendezésgyártás nagyarányú fejlesztésére. Két fontos és óriási összegekbe került központi programot hajtanak végre az NDK-ban: az egyik a lakásépítés, a másik a mikroelektronika. A ráfordítási összegek nem ismeretesek, de csupán a chipgyártást szolgáló szupertiszta helyiségek létesítése is több milliárd márkába került. Elhatározták, hogy nem vesznek igénybe nyugati alkatrészeket. Elektronikát tartalmazó berendezésekben kizárólag saját, illetve szocialista országokból származó alkatrészeket használnak. Sikeresen gyártják a 8 bites mikroprocesszorokat és dolgoznak a 16 bites elkészítésén. Óriási erőfeszítések árán ma már 8–10%-os kihozatali mutatóval állítják elő a 64 és a 256 K-s RAM-okat.

Könyvraktár

Új számítógépes központi könyvraktár kezdte meg működését a Könyvértékesítő és Könyvtárellátó Vállalat Váci úti telepén. A nyolcezer négyzetméter alapterületű raktárban kaptak helyet a könyvújdonságok és sikerkönyvek utórendelései. Itt van az expedíciós részleg és a számítóközpont is. A mintegy 150 milliós készletet a számítógép tartja nyilván és biztosítja, hogy folyamatosan ismert legyen: a 2250 raklap közül melyiken tárolják a keresett könyveket.

Turbó PC

Az amerikai PC's Limited cég bemutatta a Turbo PC elnevezésű új személyi számítógépét. A gép egy 16 bites 8088–2 típusú mikroprocesszorra épül. Központi memóriája 640 kilobyte-os. Tartalmaz egy 360 kilobytes lemezegységet, egy 5151 típusú billentyűzetet és egy 135 wattos tápegységet. Az IBM PC-re és PCXT-re írt programok a Turbo PC-n mintegy negyven százalékkal gyorsabban futtathatók.
Ára 785 dollár.

Sunny boys!

Az évekkel ezelőtt hihetetlen gyors sikert elért Apple cég, sokféleképpen feldolgozott sikersztorija után, most egy új elektronikai magánvállalkozás került a figyelem középpontjába. A kaliforniai Szilicium-völgyben alig négy évvel ezelőtt alapította a Sun Microsystems céget három alig több mint harmincéves fiatalember. Azóta a napsugár fiúknak (sunny boys-nak) becézett három sikerember az első évi 8 millió dolláros forgalmat 115 millióra, a kezdeti 654 ezer dolláros nyereséget pedig 8,5 millióra növelte. A rohamosan növekvő cég fő profilja az úgynevezett workstation piacra irányul. Olyan nagyteljesítményű professzionális személyi számítógépeket fejlesztenek és gyártanak, amelyek különféle munkahelyeken komplett tudományos, műszaki és grafikus feladatok elvégzésére alkalmasak. A feltörekvő új cég sikerei többek között abban is keresendők, hogy kitűnő minőségű termékeit mintegy húsz százalékkal olcsóbban adja, mint a rivális partnerek.

Molekula kép

A Compodrug Műszaki Fejlesztő Kisszövetkezet a világon elsők között dolgozott ki a molekulák megjelenítésére alkalmas, szerkezetük tanulmányozását lehetővé tevő, IBM személyi számítógépen futtatható programcsomagot. A dolog jelentősége elsősorban abban van, hogy korábban csak nagyteljesítményű számítógéppel lehetett úgynevezett molekulagrafikai rendszert működtetni.

ötlet

PROGRAM AJÁNLAT

ZX SPECTRUM „ZENE"

A „ZENE" nevű, ZX Spectrumra írt program alkalmas bármilyen dal, dallam könnyű beírására, újra lejátszására, a „dó" tetszőleges magasságra történő eltolására és a ritmus tetszőleges változtatására.

Mindjárt itt megemlítem, hogy a programot sohase indítsuk RUN utasítással, mert akkor a gép töröl minden változót, hanem közvetlen GO TO 5000 utasítással indítsuk! Ekkor a gép megkérdezi, hogy a korábban beírt dalt akarjuk-e meghallgatni – ekkor a 2-es számot kell betáplálni, majd egy tetszőleges gomb megnyomására megszólal a zene – vagy új dalt szeretnénk beírni: 1-et kell beadni.

Ezek után a gép sorba teszi fel a kérdéseket, melyekhez itt szeretnék néhány magyarázatot adni:

a) A hangok darabszámának beadásánál meg kell számolni, hogy a dal hány db hangból és hány db szünetből áll, és e kettő szám összegét kell beadni. A példaként bemutatott dalnál ez a szám: 41.

b) Az egységnyi hangérték idejénél az ütemmutatónak megfelelően kiválasztjuk, hogy egy egység az negyed, nyolcad stb. lesz, és ennek az egységnyi hangnak mennyi ideig kell szólnia (másodpercben). A példánkban: egységnyi hang = negyed = 1, ennek időtartama: 0,5 mp. Ennél a kérdésnél tehát 0,5-et adunk be.

c) A dó helyének megállapításánál szükség van a ZX Spectrum gépkönyvére. Itt találjuk a hangmagasságoknak megfelelő kódszámokat. Példánkban: dó = dé = 2. A beadásra kerülő szám: 2.

A további beírás könnyítése céljából a kotta *fölé* írjuk a hangértékeknek megfelelő számokat (beleértve a szünet értékét is), a kotta *alá* pedig a szolmizálásnak megfelelő hangjegykódokat (úgy, mintha minden dal C-dóban lenne!). A szünetekhez pedig mindig 50-es kódszámot írjunk.

A korábbi adatok betáplálása után a gép kéri, hogy először sorban egymás után adjuk be a hangértékeket. Most már csak a kottánk *fölé* írt számokat kell sorba beadni. Ezt követően a gép kéri a hangmagasságokat, itt pedig a kottánk *alá* írt számokat adjuk be.

Ezzel tulajdonképpen be is tápláltuk a gépbe a kívánt dalt. Bármelyik gomb megnyomásával ellenőrizhetjük, hogy mindent helyesen végeztünk-e. Ha igen, akkor az elvárásnak megfelelően szól a dalunk. Ha valami problémát észlelünk (pl. egy hang magassága vagy tartama nem megfelelő), akkor se essünk kétségbe, mert könnyen kijavíthatjuk a hibát. A javításnál megszámoljuk, hogy hányadik hangot szeretnénk javítani (i), és egy közvetlen utasítással beadjuk a helyes számot:

a hangérték javításakor LET T(i) = ...

a hangmagasság javításakor LET M(i) = ...

Egy közvetlen GO TO 6100 utasítással az egész programot a beírt dallal együtt magnóra vehetjük. Még egyszer hangsúlyozom, hogy visszajátszáskor sohase RUN-nal, hanem GO TO 5000-rel indítsunk!

A program további lehetősége, hogy az egész dal megváltoztatása nélkül a dó helyét illetve a dal ritmusát tetszőlegesen változtathatjuk. Ezek a változtatások ugyancsak közvetlen utasítással történnek:

A dó helyének áthelyezésekor a dó új helyének megfelelő kódszámot adjuk be (pl. most legyen a dó = gé = 7)

LET m = 7

A ritmus megváltoztatásakor pedig a

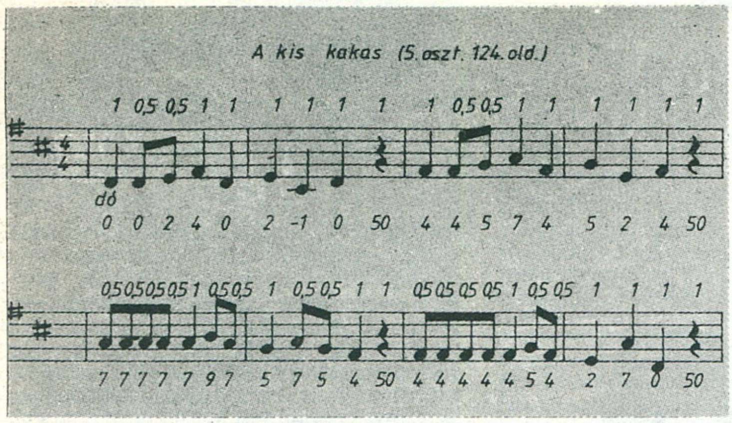
LET t = ...

utasításhoz írjuk be az új ritmusnak megfelelő számot. Pl. ha a dalunkat lassítani akarjuk, akkor 0,6-et, ha gyorsítani, akkor 0,4-et írjunk.

Ezek az egyszerű változtatási módok nagyon sok lehetőséget kínálnak az ének-zenetanítás területén is.

Remélem, hogy a programom bemutatásával segítséget nyújthattam sok zenét és programozást kedvelő társamnak.

Zátonyi János Szombathely, Váci Mihály u. 9. 9700


```
5000 REM "Zene"
5005 CLS
5010 PRINT "Uj dalt akarsz beirn
i?  -  1": PRINT
5020 PRINT "A regi dalt akarod":
 PRINT : PRINT TAB 10;" lejatsza
ni?  -  2"
5025 INPUT v
5030 IF v=1 THEN  CLS : RUN 5060
5035 IF v=2 THEN  CLS : GO TO 51
30
5055 REM "Dal beirasa"
5060 INPUT "Hany db hangbol all
 a dal? ";h: PRINT "Hangok szama:
 ";h
5065 INPUT "Egysegnyi hangertek
ideje? ";t: PRINT "Egysegnyi han
gertek ideje: ";t
5070 INPUT "A do helye? ";m: PRI
NT "A do helye: ";m
5075 DIM T(h)
5080 DIM M(h)
5085 PRINT : PRINT "Add be sorba
 a hangertekeket!"
5090 FOR i=1 TO h
5095 INPUT T(i): PRINT T(i)
5100 NEXT i
5110 CLS : PRINT "Add be sorba a
 hangmagassagokat!"
5115 FOR i=1 TO h
5120 INPUT M(i): PRINT M(i)
5125 NEXT i
5130 CLS : PRINT "Nyomj meg egy
gombot": PRINT
5135 PRINT "es megszolal a zene.
"
5140 PAUSE 0
5999 REM "Zene lejatszasa"
6000 FOR i=1 TO h
6005 IF M(i)=50 THEN  GO TO 6020
6010 BEEP t*T(i),m+M(i)
6015 NEXT i
6020 PAUSE T(i)*50*t
6025 NEXT i
6030 STOP
6100 SAVE "zene"
```

NOTESZ

Úgy tűnik, nem mértük föl pontosan, hogy mit vállalunk, amikor kiírtuk a 3 fordulós programozási pályázatot. A C 16 nyerő közel száz programját máig sem tudtuk végignézni. De azt ma már nyugodtan ígérjük, hogy jövő hónapra befejezzük. A noteszokat már mindet láttuk. Vannak köztük egészen jók, de az „igazit" nem találtuk meg. Sokan szem elől tévesztették a legfontosabb szempontot: a felhasználhatóságot. Legnagyobb nehézséget a megfelelő adattárolás és a jó, kényelmes és gyors visszakeresés megoldása okozta. Általános hibák: sokan a feljegyzés szerinti visszakeresést úgy oldották meg, hogy csak a feljegyzés teljes szövegének pontos beírására működik. Ez szerintünk használhatatlan. Jobb, de nem tökéletes megoldás a kategória szerinti keresés (minden bejegyzést kategorizálni kell, s egy kategóriát lehet egyszerre keresni), ill. a szöveg első akárhány betűje szerinti keresés. A „legprofibbak" noteszában a feljegyzés bármely részlete alapján lehet keresni. Nagyon kevesen csináltak heti összesítőt (rövidített formájú feljegyzésekkel), sokaknál még egy nap programjait se lehet egyszerre a képernyőre íratni – ez is súlyosan rontja a használhatóságot! A feljegyzések kiíratásánál sok program nem írja ki a nap nevét, csak a külön naptárfunkcióban azonosítható, hogy május X-e milyen napra esik. Ez kényelmetlen. Legtöbben az egyéb feljegyzést is szigorú formátumhoz kötötték, pl. csak nevet, címet, telefonszámot lehet feljegyezni. Általános hiba volt még, hogy a feljegyzések beírásakor a gép input rutinját használták, emiatt a feljegyzésbe nem lehet vesszőt stb. írni. Sok, egyébként kitűnő programozó figyelmébe ajánljuk, hogy a legtöbb gépen (pl. C 64) az input rutin használata a felhasználó szemszögéből sokszor kényelmetlen, „profibb" saját input rutint használni (ezt csak egyszer kell jól megírni és számtalan programban lehet használni!) Egy C 64-re írt naptárprogramot a Commodore újság (az Országos Commodore Egyesület lapja) közöl majd. Mi most egy Spectrumra írt naptárprogramot közlünk, mely messze nem tökéletes, de a közölhető és használható Spectrum programok közül a legjobb. Íme tehát *Balassa László* győrszemerei pályázónk programja, a beküldött használati útútmutatóval együtt. A program beírásakor egyetlen különlegességre kell figyelni. A program a feljegyzéskategóriák jelölésére nyolc különleges grafikus karaktert használ. Ezért érdemes a program beírását a 8110–8175 között elhelyezett szubrutin beírásával kezdeni. Ezt a rutint egyszer lefuttatva rendelkezésünkre állnak a speciális karakterek, amelyeket ezután grafikus üzemmódban A–H betűkkel jeleníthetünk meg és írhatunk a lista megfelelő helyére.

ÚTMUTATÓ

a "NOTESZ" program használatához

Általános tájékoztató:

A program ZX Spectrum 48 K gépre íródott. A gépet bekapcsolás után NAGYBETŰS üzemmódba tegyük, és a program teljes futása során ezt a módot használjuk.
A program csak 48 K-s gépen futtatható le.
Amennyiben a program futása leállna, újraindítás GO TO 80-nal vagy GO TO 800-zal.

Általános programismertető:

A "NOTESZ" program tulajdonképpen egy elektronikus határidőnapló, mely egy 100 címes telefonregisztert is tartalmaz. Memóriatakarékossági okokból a programot úgy készítettem el, hogy abba írni, illetve visszakeresni a mindenkori napi dátumhoz viszonyítva 4 hétre előre, illetve egy hétre visszamenőleg lehetséges. A visszakeresés megkönnyítése érdekében beíráskor 8 különféle grafikus szimbólumot lehet használni, melyeket a gép könnyűszerrel felismer, és így a különböző csoportosítások elvégezhetők.
Erről bővebben a későbbiekben.

A program használata lépésről lépésre:

A program betöltése után a felhasználó rövid szöveges használati útmutatót olvashat a képernyőn. Innen tovább lépve a program a mai dátum beírását kéri, előbb a hónapot, majd a napot, arab számmal gépelve.
Mit tesz a program a dátum ismeretében?
Kiszámítja, hogy a dátum milyen napra esik, ettől előre 28 napot, visszafelé 7 napot feldátumoz. Megállapítja, hogy a korábbi beírástól a mai napig hány nap telt el, és ennek megfelelően lépteti visszafelé jegyzetünket. Ehhez az átrendezéshez a gépnek pár másodpercre van szüksége, melyhez udvariasan türelmünket kéri.
A „feladat" végeztével a képernyőn megjelenik a

MENÜ

0 Átlapozás -tól -ig
1 egy nap kiírása
2 keresés különféle szempontok szerint
3 telefon-regiszter
4 beírás a jegyzetbe
5 SAVE

Nézzük a választékot egyenként:

0 átlapozás -tól -ig (0 gomb)

A "NOTESZ" átlapozását végzi a felhasználó által beírt kezdő dátumtól a végdátumig, naponként, egy teljes jegyzetlap kiírásával. Ha olyan kezdő vagy végdátumot gépelünk be, amely még, vagy már nem szerepel a "NOTESZ"-ban, a program azt nem fogadja el, és helyesbítésre vár.

1 Egy nap kiírása (1-es gomb)

A felhasználó által választott teljes nap jegyzetlapját írja ki a gép a képernyőre.

2 Keresés különféle szempontok szerint (2-es gomb)

Egy tájékoztató jelenik meg a képernyőn, mely tartalmazza a grafikus szimbólumok magyarázatát, ill. azok használatát. Ennek lényege,

```
   2 REM "NOTESZ"
   3 DIM A$(13,35,27)
   4 DIM B$(7,3)
   6 DIM A(12)
   8 DIM C$(100,15)
  10 DIM D$(35,59)
  12 DIM B(100)
  14 DIM E$(12,5)
  30 LET CC=0
  80 REM FOCIM
  82 PAPER 6: BORDER 6: CLS :
  84 PRINT  BRIGHT 1;AT 2,0;"Program:""NOTESZ"""
  86 PRINT AT 5,0; PAPER 7; BRIGHT 1;"A PROGRAM EGY ELEKTRONIKUS HATARIDO NAPLO!
AZ ALTALAD BEIRANDO   DATUMTOL SZAMITVA 4 HETRE ELORE IRHATOD BE A NAPI ESEMENYE
IDET ANAP 24 ORAJARA.TELEFONSZAMOKAT  REGISZTERBEN/100 SZAM/TAROLHA-  TOD,VALAMI
NT MINDEN NAPRA 59 KA-RAKTERES MEGJEGYZES IS IRHATO.  MINDEN ADAT VISSZAKERHETO
MEG   VISSZAMENOLEG 1 HETRE IS"
  95 PRINT AT 21,7; FLASH 1; BRIGHT 1;"NOMJ MEG EGY GOMBOT!"
  99 PAUSE 0
 100 REM ERTEKADAS
 101 CLS : PRINT AT 10,10; FLASH 1; PAPER 7; BRIGHT 1;"EGY PILLANAT!"
 102 GO SUB 8000
 104 GO SUB 8110
 110 CLS : PRINT AT 10,7; PAPER 6; BRIGHT 1;"KEREM A MAI DATUMOT!"
 120 INPUT  PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"HONAP/Arab szammal/ ";A
 125 INPUT  PAPER 1; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"NAP/Arab szamal/ ";B
 200 CLS : PRINT AT 10,0; PAPER 6; BRIGHT 1;"A GEP A MAI DATUMNAK MEGFELELO- EN"
"ATRENDEZI"" A ""NOTESZODAT""     "
 210 PRINT AT 12,10; FLASH 1; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;"KIS TURELMET!"
 300 REM A$()FELTOLTESE
 310 LET O=0
 320 FOR N=1 TO A-1
 325 LET O=O+A(N)
 330 NEXT N
 335 LET C=O+B
 337 IF C=0 THEN  LET D=1: GO TO 350
 340 LET D=C-(INT (C/7)*7)
 345 IF D=0 THEN  LET D=7
 350 LET E=A: LET O=D-1: LET P=B-1
 360 FOR N=1 TO 28
 370 LET O=O+1: LET P=P+1
 380 LET A$(1,7+N)=STR$ E+"."+STR$ P+"."+B$(O)
 390 IF O=7 THEN  LET O=0
 402 IF P=A(E) AND E=12 THEN  LET E=1: LET P=0
 405 IF P=A(E) THEN  LET E=E+1: LET P=0
 410 NEXT N
 420 LET E=A: LET O=D: LET P=B
 430 FOR N=7 TO 1 STEP -1
 435 IF P=1 AND E=1 THEN  LET E=12: LET P=32
 438 IF P=1 AND E>1 THEN  LET E=E-1: LET P=A(E)+1
 440 LET O=O-1: LET P=P-1
 442 IF O=0 THEN  LET O=7
 450 LET A$(1,N)=STR$ E+"."+STR$ P+"."+B$(O)
 490 NEXT N
 500 REM LEPESKOZ
 501 IF C<CC THEN  CLS : PRINT AT 10,0; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"A REG
I DATUM KESOBBI MINT AMIT  MAI DATUMNAK BEIRTAL!": PAUSE 200: GO TO 100
 502 LET L=C-CC: LET CC=C
 510 REM A$() LEPETESE
 520 IF L>34 THEN  GO TO 600
 522 IF L<=0 THEN  GO TO 800
 525 FOR N=L+1 TO 35
 530 FOR M=2 TO 13
 535 LET A$(M,N-L)=A$(M,N)
 540 NEXT M
 545 LET D$(N-L)=D$(N)
 550 NEXT N
 555 FOR N=36-L TO 35
 560 FOR M=2 TO 13
 565 LET A$(M,N)=""
 570 NEXT M
 572 LET D$(N)=""
 575 NEXT N
 580 GO TO 800
 600 FOR N=1 TO 35
 605 FOR M=2 TO 13
 610 LET A$(M,N)=""
 615 NEXT M
 620 NEXT N
 630 GO TO 800
 800 REM MENU KIIRASA
 802 PAPER 6: BORDER 6: CLS
 805 PRINT AT 3,13; PAPER 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"UTMUTATO"
 810 PRINT AT 5,3; PAPER 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"0";AT 7,3;"1";AT 9,3;"2";AT 11,3;
"3";AT 13,3;"4";AT 15,3;"5"
 811 RESTORE 819: LET M=-1
 812 FOR N=0 TO 10 STEP 2
 814 LET M=M+1: READ H$
 815 PRINT AT N+5,5; PAPER M; INK 9; BRIGHT 1;H$
 817 NEXT N
 819 DATA "ATLAPOZAS -tol,-ig","EGY NAP KIIRASA","KERESES KLF.SZEMP.SZERINT","TE
LEFON REGISZTER","BEIRAS A JEGYZETBE","SAVE"
 822 PRINT #1;AT 0,3; FLASH 1; BRIGHT 1;"IRD BE A VALASZTOTT SZAMOT!"
 823 FOR N=1 TO 30: PRINT AT 1,N;"#";AT 20,N;"#": NEXT N
 824 FOR N=1 TO 20: PRINT AT N,1;"#";AT N,30;"#": NEXT N
 825 PAUSE 0: LET I$=INKEY$
 827 IF CODE I$<48 OR CODE I$>54 THEN  GO TO 825
 830 GO TO 1000+VAL I$*500
1000 REM ATLAPOZAS -TOL,-IG
1005 LET S=0
1010 BRIGHT 0: BORDER 5: PAPER 5: CLS
1015 PRINT AT 7,0; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"  HANYADIK HONAP,HANYADIK
NAPJA-TOL KIVANOD LATNI A ""NOTESZODAT"""
1020 INPUT  PAPER 7; INK 1; BRIGHT 1; FLASH 1;"HANYADIK HONAP";F
1025 INPUT  PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"HANYADIKATOL?";FF
1030 CLS : PRINT AT 7,0; PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0; FLASH 1;"HANYADIK HONAP,HANYA
DIK NAPJAIG KIVANOD ATLAPOZNI A ""NOTESZODAT"""
1035 INPUT  PAPER 7; INK 0; BRIGHT 1; FLASH 1;"HANYADIK HONAP";G
1040 INPUT  PAPER 2; PAPER 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"HANYADIK NAPJAIG?";GG
1045 LET F$=STR$ F+"."+STR$ FF+"."
1047 LET G$=STR$ G+"."+STR$ GG+"."
1050 FOR K=1 TO 35
1055 IF A$(1,K)( TO LEN F$)=F$ THEN  GO TO 1070
1060 NEXT K
1065 CLS : PRINT AT 10,0; PAPER 0; INK 7; FLASH 1;"AZ ATLAPOZAS KEZDETENEK MEGAD
OTTDATUM NINCS A ""NOTESZBAN""         ": PAUSE 350: GO TO 1000
1070 FOR J=1 TO 35
1075 IF A$(1,J)( TO LEN G$)=G$ THEN  GO TO 1090
1080 NEXT J
1085 CLS : PRINT AT 10,0; PAPER 3; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"AZ ATLAPOZAS VEGENE
K MEGADOTT DATUM NINCS A ""NOTESZBAN""           ": PAUSE 350: GO TO 1030
1090 PAPER 6: BORDER 6: CLS
1095 FOR N=K TO J
1100 PRINT AT 1,13; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;A$(1,N)( TO 9)
1103 LET I=-1
1105 FOR M=2 TO 13
1110 LET I=I+1: IF I>7 THEN  LET I=0
1115 PRINT AT M+2,5; INK 9; PAPER I; BRIGHT 1;A$(M,N)
1120 NEXT M
1122 PRINT AT 17,5; BRIGHT 1;D$(N)
1125 GO SUB 1300
1130 NEXT N
1140 CLS : PRINT AT 10,3; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"A ""JEGYZETEDET"" A
HOGY KERTED ATLAPOZTUK": PAUSE 300: GO TO 800
1300 REM TABLAZAT RUTIN
1302 PRINT AT 1,7;"Datum:"; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;AT 3,0;" Ora:"
1303 FOR V=1 TO 12
1305 PRINT  PAPER 7; BRIGHT 1;E$(V)
1306 NEXT V
1307 PRINT AT 17,0; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;"Megj:"
1310 PRINT AT 19,2; PAPER 7; BRIGHT 1;"[illegible]=""A"" [illegible]=""B"" [illegible]=""C"" ♡=""D"" [illegible]=""E""";
AT 20,6;"[illegible]=""F"" [illegible]=""G"" [illegible]=""H"""
1311 IF S=2 THEN  RETURN
1312 IF S>=1 THEN  PRINT #1;AT 0,0; FLASH 1; PAPER 2; BRIGHT 1; INK 7;"MASIK ADA
T=/M/gomb": GO TO 1317
1315 PRINT #1;AT 0,2; FLASH 1; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1;"LAPOZAS=/L/gomb"
1317 PRINT #1;AT 0,19; FLASH 1; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1;"VEGE=/V/gomb"
1320 PAUSE 0: LET I$=INKEY$
1325 IF I$="L" AND S=0 THEN  RETURN
1327 IF I$="M" AND S>=1 THEN  RETURN
1330 IF I$="V" THEN  GO TO 800
1335 GO TO 1320
1500 REM EGY NAP KIIRASA
1501 GO SUB 1503
1503 PAPER 5: BORDER 5: CLS
1504 LET S=1
1506 PRINT AT 10,1; PAPER 6; INK 0; BRIGHT 1;"MELYIK NAPOT KIVANOD LATNI?"
1510 INPUT  FLASH 1; PAPER 7; BRIGHT 1;"HANYADIK HONAP? ";F
1515 INPUT  FLASH 1; PAPER 7; BRIGHT 1;"HANYADIKA? ";FF
1520 LET F$=STR$ F+"."+STR$ FF+"."
1525 FOR N=1 TO 35
1530 IF A$(1,N)( TO LEN F$)=F$ THEN  GO TO 1550
1535 NEXT N
1540 CLS : PRINT AT 10,1; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"A KERT NAP NINCS A
""NOTESZBAN""!"
1542 PAUSE 300: RETURN
1550 PAPER 6: BORDER 6: CLS
1555 PRINT AT 1,13; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;A$(1,N)( TO 9)
1557 LET I=-1
1560 FOR M=2 TO 13
1565 LET I=I+1: IF I>7 THEN  LET I=0
1570 PRINT  PAPER I; INK 9; BRIGHT 1;AT M+2,5;A$(M,N)
1575 NEXT M
1580 PRINT AT 17,5; BRIGHT 1;D$(N)
1585 GO SUB 1300
1587 IF S=2 THEN  RETURN
1590 GO TO 1500
1599 STOP
2000 REM KERESES
2002 BORDER 5: PAPER 5: CLS
2004 GO SUB 8500
2006 CLS
2010 PRINT  PAPER 6; BRIGHT 1;AT 7,0;"IRJ BE EGY SZIMBOLUNOT ES A GEP KIIRJA JEG
YZETED AZT A SORAT     MELYET EZZEL A SZIMB.-AL IRTAL  "
2015 BRIGHT 1: GO SUB 8522: BRIGHT 0
2020 INPUT  PAPER 1; BRIGHT 1; INK 7; FLASH 1;"KEREM A SZIMBOLUMOT ";J$
2025 IF CODE J$<144 OR CODE J$>151 THEN  GO TO 2020
2030 PAPER 6: CLS
2035 PRINT #1;AT 1,7; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"KIS TURELMET KEREK!"
2040 FOR N=8 TO 35
2042 LET Y=0
2045 FOR M=2 TO 13
2050 FOR K=1 TO 5
2055 POKE 23692,255
2060 IF A$(M,N)(K)=J$ THEN  PRINT TAB 8; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;A$(1,N)( TO 9)
;'; PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0;E$(M-1); PAPER 6;A$(M,N)
2061 POKE 23692,255
2062 IF D$(N)(K)=J$ AND Y=0 THEN  PRINT TAB 8; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;A$(1,N)(
 TO 9);'; PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0;"Megj:"; PAPER 6;D$(N): LET Y=1
2065 NEXT K
2070 NEXT M
2075 NEXT N: INPUT ""
2076 PRINT #1;AT 0,0; PAPER 1; INK 7; BRIGHT 1;"A ""NOTESZBAN"" NINCS TOBB PROGR
AM";AT 1,10; PAPER 7; INK 0; FLASH 1;J$; FLASH 0; PAPER 1; INK 7;"-AL JELOLVE"
2077 PAUSE 200
2079 INPUT ""
2080 LET S=3: GO SUB 1312
2090 CLS : GO TO 2010
2499 STOP
2500 GO TO 7000
3000 REM BEIRAS A JEGYZETBE
3002 LET S=2
3005 BORDER 5: CLS
3010 GO SUB 8500
3015 BORDER 5: PAPER 5: CLS : PRINT AT 10,0; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1;"""NOTESZO
D"" MELYIK ""LAPJARA"" KI- ";AT 11,5;"VANSZ ADATOT BEIRNI?"
3020 GO SUB 1510
3022 IF N>35 THEN  GO TO 3015
3025 INPUT  PAPER 7; BRIGHT 1;AT 0,0; FLASH 1;"MELYIK ORA?/CSAK AZ ELSO SZAMOT I
RD BE!/MEGJEGYZESBE IRNI=30 ";T
3027 INPUT  PAPER 7; BRIGHT 1;AT 0,0; FLASH 1;"IRD BE A JEGYZETEDET,A SZIMBOLU-M
OKKAL VAGY ANELKUL! ";H$
3030 LET O=0
3035 FOR K=0 TO 22 STEP 2
3040 LET O=O+1
3045 IF K=T THEN  LET A$(O+1,N)=H$: GO TO 3065
3050 NEXT K
3055 IF T=30 THEN  LET D$(N)=H$: GO TO 3065
3060 GO TO 3025
3065 GO SUB 1550
3070 GO SUB 1312
3075 GO TO 3015
3499 STOP
3500 GO TO 9990
6999 STOP
7000 REM TELEFON REG.
7005 PAPER 3: BORDER 3: CLS
7010 PRINT AT 4,12; FLASH 1; PAPER 6; BRIGHT 1;"VALASSZ!"
7012 PRINT AT 7,3; PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0; FLASH 1;"U";AT 7,5; FLASH 0; PAPER
6;"UJ TELEFONSZAM BEIRASA";AT 9,3; PAPER 7; FLASH 1;"K";AT 9,5; FLASH 0; PAPER 6
;"TELEFONSZAM KERESESE";AT 11,3; PAPER 7; FLASH 1;"T";AT 11,5; FLASH 0; PAPER 6;
"TELEFONREGISZTER KIIRASA"
7015 PRINT AT 18,6; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;"/U/vagy/K/vagy/T/gomb"
7020 PAUSE 0: LET I$=INKEY$
7025 IF I$="U" THEN  GO TO 7300
7030 IF I$="K" THEN  GO TO 7050
7035 IF I$="T" THEN  GO TO 7200
7040 GO TO 7020
7050 REM szam keresese
7055 BORDER 3: PAPER 3: CLS : PRINT AT 10,1; FLASH 1; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1;"
IRD BE KINEK A SZAMAT KERESED?"
7060 INPUT  PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0;"VIGYAZZ! PONTOS NEVET IRJ! ";J$
7061 IF LEN J$>15 THEN  LET J$=J$( TO 15)
7062 PAPER 7: INK 0: BRIGHT 0: BORDER 7: CLS
7065 FOR N=1 TO 100
7067 IF J$="" THEN  GO TO 7080
7070 IF C$(N)( TO LEN J$)=J$ THEN  CLS : PRINT AT 6,8; PAPER 1; INK 7; BRIGHT 1;
C$(N);AT 8,10; PAPER 2; BRIGHT 1; INK 7;"HIVOSZAMA:";AT 10,12; PAPER 0; INK 7; F
LASH 1;B(N): GO TO 7085
7075 NEXT N
7080 CLS : PRINT AT 10,0; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"ILYEN NEV NINCS A R
EGISZTERBEN!": PAUSE 150: GO TO 7055
7085 PRINT #1;AT 0,7; PAPER 7; INK 0; BRIGHT 1;"MASIK SZAM=/M/gomb"
7087 PRINT #1;AT 1,7; PAPER 7; INK 0; BRIGHT 1;"VISSZA=/V/gomb";AT 2,7;"MENU=/SP
```

NOTESZ


```
ACE/gomb"
7090 PAUSE 0: LET I$=INKEY$
7095 IF I$="M" THEN  GO TO 7055
7100 IF I$="V" THEN  GO TO 7005
7102 IF I$=CHR$ 32 THEN  GO TO 800
7105 GO TO 7090
7200 REM KIIRAS
7202 BORDER 5: PAPER 5: CLS
7203 GO SUB 7325
7210 GO TO 800
7299 STOP
7300 REM BEIRAS
7302 CLS : FOR N=1 TO 100
7305 IF C$(N)( TO 1)=" " THEN  LET R=N: LET S=1: GO TO 7380
7310 NEXT N
7315 LET S=0: PRINT AT 10,0; PAPER 1; INK 7; BRIGHT 1;"NINCS A REGISZTERBEN SZAB
AD HELY";AT 12,3; PAPER 0; FLASH 1;"NEZD AT A REG.-T ES IRJ EGY ";AT 13,4;"REGI
ADAT HELYERE ,UJAT!"
7320 PAUSE 250: CLS : GO SUB 7325
7322 GO TO 7375
7325 FOR N=1 TO 100 STEP 20
7326 PRINT AT 0,6; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1;"Elofizeto neve";AT 0,23;"T.szam"
7327 FOR M=0 TO 19
7330 PRINT  PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0;AT M+2,2;N+M;".";TAB 6;C$(N+M);"    ";AT M+2
,24;B(N+M)
7337 NEXT M
7339 GO TO 7350
7340 NEXT N
7345 GO TO 7368
7350 PRINT #1;AT 0,7; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;"TOVABB=/T/gomb";AT 1,7;"STOP=/S/
 gomb"
7355 PAUSE 0: LET I$=INKEY$
7360 IF I$="T" THEN  CLS : GO TO 7340
7365 IF I$="S" THEN  RETURN
7367 GO TO 7355
7368 PRINT #1;AT 0,4; PAPER 7; BRIGHT 1; INK 0;"A LISTA VEGERE ERTUNK!";AT 1,10;
 PAPER 1; INK 7; BRIGHT 1;"UJRA=/U/gomb"
7369 PAUSE 0: IF INKEY$="U" THEN  INPUT "": GO TO 7325
7372 GO TO 7369
7375 INPUT  BRIGHT 1; INK 0; PAPER 6;"IRD BE MELYIK SORSZAMRA KERUL AZ UJ SZAM?
";R
7380 CLS : INPUT  PAPER 1; BRIGHT 1; INK 7; FLASH 1;"ELOFIZETO NEVE: ";C$(R)
7385 INPUT  PAPER 2; BRIGHT 1; INK 7; FLASH 1;"TELEFONSZAM? ";B(R)
7387 CLS : GO SUB 7500
7390 CLS : PRINT AT 8,4; PAPER 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"U"; FLASH 0; PAPER 6;"=UJ A
DAT BEIRASA"
7395 PRINT AT 10,4; PAPER 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"V"; FLASH 0; PAPER 6;"=VISSZA A
T.REGISZTERHEZ"
7400 PRINT AT 12,4; PAPER 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"F"; FLASH 0; PAPER 6;"=FOFELOSZT
ASRA /menu/"
7405 PRINT AT 4,2; PAPER 2; INK 7; FLASH 1; BRIGHT 1;"IRD BE A MEGFELELO KARAKTE
RT"
7410 PAUSE 0: LET I$=INKEY$
7420 IF I$="U" THEN  GO TO 7302
7425 IF I$="V" THEN  GO TO 7005
7430 IF I$="F" THEN  BRIGHT 0: GO TO 800
7435 GO TO 7410
7500 REM BETURENDBE RENDEZES
7505 PRINT AT 10,0; PAPER 6; BRIGHT 1; INK 0;"A TELEFONKONYVET BETURENDBE REN-DE
ZI A GEP,EGY KIS TURELMET KER!"
7510 FOR N=1 TO 100
7520 IF C$(N)(1)=" " THEN  GO TO 7540
7530 NEXT N
7535 LET N=100
7540 FOR M=1 TO N-1
7545 LET Z=0
7550 FOR K=1 TO N-M
7555 IF C$(K)<=C$(K+1) THEN  GO TO 7580
7560 LET K$=C$(K): LET X=B(K)
7565 LET C$(K)=C$(K+1): LET B(K)=B(K+1)
7570 LET C$(K+1)=K$: LET B(K+1)=X
7575 LET Z=1
7580 NEXT K
7585 IF Z=0 THEN  GO TO 7600
7590 NEXT M
7600 CLS : RETURN
7999 STOP
8000 REM B$() A() E$() FELTOLTESE
8005 RESTORE 8050
8010 FOR N=1 TO 7: READ B$(N): NEXT N
8015 RESTORE 8060
8020 FOR N=1 TO 12: READ A(N): NEXT N
8025 RESTORE 8070
8030 FOR N=1 TO 12: READ E$(N): NEXT N
8050 DATA "SZE","CSU","PEN","SZO","VAS","HET","KED"
8060 DATA 31,28,31,30,31,30,31,31,30,31,30,31
8070 DATA "00-02","02-04","04-06","06-08","08-10","10-12","12-14","14-16","16-18
","18-20","20-22","22-24"
8100 RETURN
8110 REM UDG
8115 RESTORE 8140
8120 FOR N=0 TO 63
8125 READ D
8130 POKE USR "A"+N,D
8135 NEXT N: RETURN
8140 DATA 0,252,32,46,40,44,40,46
8145 DATA 0,248,34,36,42,42,46,42
8150 DATA 0,48,72,64,55,10,74,55
8155 DATA 54,73,73,65,34,20,8,8
8160 DATA 144,208,176,144,153,13,11,9
8165 DATA 138,146,162,194,162,146,138,0
8170 DATA 70,169,136,134,129,169,70,0
8175 DATA 98,146,130,98,18,146,98,0
8500 REM TAJEKOZTATO RUTIN
8505 PAPER 7: BORDER 6: BRIGHT 1: CLS
8510 PRINT AT 0,4; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1;"TAJEKOZTATO A BEIRASHOZ";AT 1,5;"ES
 A VISSZAKERESESHEZ"
8520 PRINT AT 2,0;"Ha hasznalod napi feladataid rogzitesenel es visszakerdezesen
el az alabbi szimbolumokat akkor a gep azokat felismerve kitudja keresni az ilye
n iranyu elfoglalt-sagaidat.Ezen kivul termeszete- sen barmit irhatsz a megfelel
o  nap,megfelelo orajahoz max. 27  kar. hosszban,ill.a megjegyzes  rovatba 59 ka
r.hosszban."
8521 PRINT AT 12,0; FLASH 1; INVERSE 1;"A SZIMBOLUMOKAT MINDIG A SOR EL-SO 5 HEL
YENEK VALAMELYIKERE TEDD"
8522 RESTORE 8535
8524 FOR N=0 TO 7: READ H$
8525 PRINT "GRAF. ";CHR$ (65+N);"= "; PAPER 6;CHR$ (144+N); PAPER 7;" "; PAPER 2
; INK 7;H$
8530 NEXT N
8535 DATA "FONTOS TELEFON","TARGYALAS,MEGBESZELES","SZULETESNAP","TALALKOZO A KE
DVESSEL","NEVNAP","KIKULDETES","CSALADI PROGRAM","SZABADIDO,SZORAKOZAS"
8540 PRINT #1; FLASH 1; PAPER 0; INK 7; BRIGHT 1;AT 0,5;"NYOMJ MEG EGY GOMBOT!"
8545 PAUSE 0: BRIGHT 0: RETURN
9989 REM SAVE-VERIFY
9990 CLS : PRINT AT 10,13; PAPER 2; INK 7; BRIGHT 1; FLASH 1;"SAVE": SAVE "NOTES
Z"
9994 CLS : PRINT AT 10,7; PAPER 6; BRIGHT 1; FLASH 1;"NYOMJ MEG EGY GOMBOT!"
9995 PAUSE 0: CLS : PRINT AT 10,12; PAPER 1; BRIGHT 1; INK 7; FLASH 1;"VERIFY":
VERIFY "NOTESZ"
9997 GO TO 800
9999 REM BALASSA LASZLO GYORSZE-MERE MELYFUROTELEP 1986 ZX SPECTRUM-48K
```

hogy különféle grafikus szimbólummal jelölhetjük meg feljegyzéseinket. Ezek:
- fontos telefon
- születésnap
- névnap
- randevú
- fontos tárgyalás
- kiküldetés
- szabadidő, sport
- családi események, programok

Megfelelő grafikus szimbólum begépelése után a gép kigyűjti azokat az elfoglaltságainkat, melyet ezen jellel különböztettünk meg beírásunknál.

3 Telefonregiszter (3-as gomb)

A telefonregiszterünk 100 hívószámot és nevet képes tárolni.

Telefonregiszter használata:

MENÜ:
- Új szám beírása
- Már beírt szám keresése
- A teljes regiszter kiíratása

a) Új szám beírása:
A program megállapítja, van-e még szabad hely a regiszterben; ha nincs, kiírja a regiszter tartalmát, és kéri, hogy egy régi hívószám törlésével biztosítson a felhasználó helyet az új, beírandó adatnak.

b) Keresés:
A program lehetőséget nyújt, hogy az előfizető nevének beírásával a géppel kerestessük ki a regiszterből a megfelelő hívószámot.

c) Teljes regiszter kiírása:
A teljes telefonkönyvünk kiíratására nyílik mód a program ezen részén.

4 Beírás a jegyzetbe (4-es gomb)

A képernyőn ismét megjelenik a szimbólumhasználati tájékoztató, melynek elolvasása után meg kell jelölni, hogy milyen dátumra kívánunk beírást eszközölni.
Ezt követően a gép kiírja a kérdéses napot, melyből kitűnik, hogy ezen ideig milyen elfoglaltságot jegyeztünk be erre a napra. A megfelelő óra beírását vagy a 30-as szám begépelését (mely a megjegyzés rovatba íratja a szöveget) ezt követően a szimbólumot és a szöveget kell beírnunk. Az ENTER sorzáró lenyomása után ismét megjelenik a kérdéses nap, de most már a legfrissebb beírásunkat is tartalmazza.

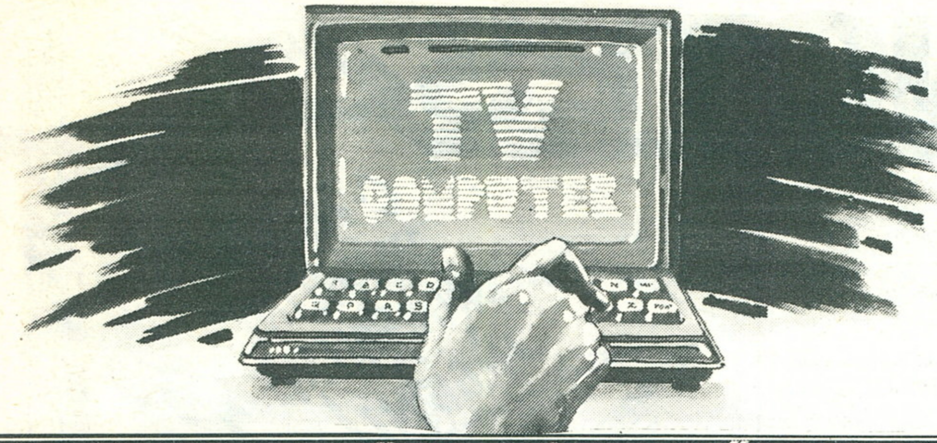
Figyelem!

Az órák párosával vannak feltüntetve, mindig az elöl álló órát kell megjelölni. Egy órához 27 karakternyi szöveg írható. A megjegyzésbe 59 karakter hosszúságú szöveg írható.

5 SAVE (5-ös gomb)

Programunk jegyzetünk kimentését végzi. A SAVE befejeztével a magnót lejátszásra állítva egy gomb megnyomása után a gép VERIFY funkciót végez.
Hibátlan másolás esetén a képernyőn a ***MENÜ*** jelenik meg.

ötlet

Mostanában egyre több, a TV Computerrel kapcsolatos kérdést kapunk. Némi fejtörés után – vajon ki válaszolhatna ezekre? Úgy döntöttünk, hogy megkeressük a legilletékesebbeket. Így hát a gép fejlesztésében részt vett fiatal mérnökökkel „kötöttünk egyezséget", miszerint ellátják olvasóinkat információkkal. A múlt havi számban közöltük Cseh Tibor írásának első felét, íme a második rész.

ELSŐ KÉZBŐL

A TV COMPUTERRŐL

LOGIKAI ESZKÖZ, FUNKCIÓOSZTÁLY, HOZZÁRENDELÉSI TÁBLÁZATOK

Az operációs rendszer rutinjai egy-egy logikai eszköz kiszolgálását, kezelését végzik. A logikai eszközök rendeltetésüktől függően különböző számú szubrutinnal rendelkeznek, melyek közül a legfontosabb a karakteres és blokkos input és output.

A logikai eszközök számozása 0-tól 7-ig terjed az alábbiak szerint:

0 – **video:** alapvetően a képernyőre rajzolás a feladata. Emellett tartalmazza a képernyőtörlő, a grafikus felbontást és palettaszíneket beállító és a karakterdefiniáló rutinokat.
1 – **billentyűzet:** a billentyűzet leolvasását végzi.
2 – **editor:** biztosítja az egész képernyős programszerkesztés (full screen editor) lehetőségeit, ellátja a konzol input-output funkciókat. Az input felhasználja (meghívja) a billentyűzet karakterolvasó rutinját.
3 – **hang:** a hangkeltő áramkört vezérli.
4 – **nyomtató:** a párhuzamos nyomtató kiszolgálását végzi.
5 – **kazetta:** a magnókazettán történő program- és adattárolást, illetve annak visszaolvasását hajtja végre. Tartalmazza az ellenőrző (VERIFY) rutint is.
6 – **bővítőkártyák:** az operációs rendszer csak az RS232 soros vonali kártya kezelőprogramját tartalmazza. Ha van ilyen kártya bedugva a TVC-be, akkor bekapcsoláskor ez lesz a kijelölt logikai eszköz.
7 – **Kernel:** a logikai eszközök és a funkcióosztályok egymáshoz rendelését végzi.

A logikai eszközökhöz csak közvetett módon, hozzárendelési táblázatokon keresztül lehet hozzáférni. Két hozzárendelési táblázat van, egy az input, egy pedig az output rendszerhívásokhoz. Mindkét táblázat 8 elemű, a rekeszek számozása 0-tól 7-ig történik. A táblázatok egyes rekeszei az input és output funkcióosztályokat reprezentálják, a rekeszben pedig annak a logikai eszköznek a száma van, amelyik az adott funkcióosztály rutinhívásait kiszolgálja.

A funkcióosztályokat is elnevezhetjük sorszámuk szerint a logikai eszközök neveivel: 0–video, 1–billentyűzet stb.

Alapvetően igaz az, hogy a funkcióosztályok megfelelnek az egyes logikai eszközöknek, tehát a 0 funkcióosztály tartozik a video hívásokhoz, az 1. osztály a billentyűzethez stb.

A hozzárendelési táblázatok vége „nem szabályos": a 7. osztály mindig a Kernel hívásokat fogja jelenteni, emiatt az input és output táblázatban a 7. osztálynak nincs rekesze! A táblázatok utolsó eleme a bővítőkártyák osztályához tartozik és azt mutatja, hogy a négy közül (0–3) melyik aljzatban van az aktuálisan kijelölt bővítőkártya. Az aljzatok közül a jobboldali, azaz a legbelül levő a 0. számú.

Az input és output hozzárendelési táblázat kezdő címe:

```
IN TABLE:   2816=0B00h
OUT TABLE:  2824=0B08h
```

Bekapcsoláskor a következő értékek kerülnek a táblázatokba:

```
IN TABLE:   DEFB  0FFh ; video
            DEFB     1 ; billentyűzet
            DEFB     2 ; editor
            DEFB  0FFh ; hang
            DEFB  0FFh ; nyomtató
            DEFB     5 ; kazetta
            DEFB     6 ; bővítőkártyák
            DEFB  0FFh ; aktuális bővítőkártya
OUT TABLE:  DEFB     0 ; video
            DEFB  0FFh ; billentyűzet
            DEFB     2 ; editor
            DEFB  0FFh ; hang
            DEFB     4 ; nyomtató
            DEFB     5 ; kazetta
            DEFB     6 ; bővítőkártyák
            DEFB  0FFh ; aktuális bővítőkártya
```

Ha egy rutin hibajelzéssel tér vissza, akkor a hívott funkcióosztályt visszarendeli a saját logikai eszközéhez az operációs rendszer.

A logikai eszközök legfontosabb feladata a karakteres és blokkos input illetve output. Amelyik osztály saját eszköze nem tudja ezt végrehajtani, ott a táblázatban 0FFh érték áll, egyéb hívásokra (ha van ilyen) a 0FFh érték a saját eszközt jelöli ki. Az utolsó elem helyén a 0FFh definiálatlan bővítőkártya kijelölést mutat.

A funkcióosztályok és logikai eszközök hozzárendelése megváltoztatható. Egyik lehetőség erre a Kernel rutinok hívása, a másik pedig a hozzárendelési táblázatok közvetlen átírása. A hozzárendelési táblázatoktól függetlenül a Kernel osztályhoz a Kernel rutinok tartoznak, sőt a Kernel rutinokat tilos más osztályokhoz hozzárendelni!

A hozzárendelések megvalósításának három típusa van:

1. **I/O átrendelés:** a karakteres és blokkátvitelt rendeli egy másik eszközhöz. A megfelelő eszköz számát (0–5) kell a kívánt táblaelembe írni. Az osztály többi hívását a saját eszközének rutinjai szolgálják ki.
2. **I/O átrendelés egy bővítőkártyához:** a karakteres és blokk átvitelt egy bővítőkártyához rendeli. A bővítőkártya eszköz számát (6) kell a kívánt táblaelembe írni, valamint a táblázat utolsó elemébe annak az aljzatnak a számát (0–3), amelyikbe a kártya be van dugva. Az osztály többi hívását a saját eszközének rutinjai szolgálják ki.
3. **Közvetlen hozzárendelés egy bővítőkártyához:** a funkcióosztály összes hívását egy bővítőkártyához rendeli.

```
10 DEF HEX$(X)=CHR$(X+48-7*(X>9))
12 DEF HEX2$(X)=HEX$(INT(X/16)) & HEX$(X AND 15)
14 DEF HEX4$(X)=HEX2$(INT(X/256)) & HEX2$(X AND 255)
16 DEF DEC(X$)=ORD(X$)-48+7*(ORD(X$)>57)+32*(ORD(X$)>96)
18 DEF DEC2(X$)=16*DEC(X$(1)) + DEC(X$(2))
20 DEF DEC4(X$)=256*DEC2(X$(1:2)) + DEC2(X$(3:4))
100 !------------------------------!
102 !                              !
104 !  TV-COMPUTER    2.sz. program !
105 !                              !
106 !  Decimális-hexa átszámítás    !
107 !                              !
108 !------------------------------!
110 GRAPHICS 4
120 PRINT "  Decimális számok hexa értéke"
130 PRINT
140 I=0
150 FOR J=1 TO 4
160 :  GOSUB 200
170 NEXT J
180 END
190 :
200 !------------------!
202 !                  !
204 ! 64 bájt átváltása !
206 !                  !
208 !------------------!
210 FOR I=I TO I+63
220 :   I$=HEX2$(I)
230 :   PRINT USING "####":I;
240 :   PRINT USING "=##h":I$;
250 NEXT I
260 PRINT
270 GET
280 RETURN
```

A kívánt táblaelembe a legfelső bit 1-be állításával annak az aljzatnak a számát kell beírni (80h–83h), amelyikbe a kártya be van dugva.

A 3. típusú hozzárendelésre példa a floppy csatolókártya használata. Ha ez be van dugva a TVC-be, akkor bekapcsoláskor az input és output kazettaosztály közvetlenül a floppyhoz lesz rendelve, azaz minden kazettafunkciót a floppykezelő rutinok hajtanak végre.

A BASIC leírásban szereplő „periféria" megfelel az itt ismertetett funkcióosztálynak. A PRINT utasítás a 2. számú kijelölt perifériára dolgozik, ez az editor funkcióosztályt jelenti. Az LPRINT utasítás kijelölt perifériája a 4. számú, ez a nyomtató osztály. Bizonyos BASIC utasításokban meg lehet adni, hogy a végrehajtás melyik periféria meghívásával, azaz melyik funkcióosztállyal történjen: pl. a PRINT"TVC" a képernyőre ír, míg a PRINT#4:"TVC" a nyomtatóra. Hasonlóan az LPRINT"TVC" a nyomtatóra ír, az LPRINT#2:"TVC" pedig a képernyőre. Ez a paraméterezés nem változtatja meg a hozzárendelési táblázatok elemeit, hanem másik funkcióosztály meghívásával fog működni.

PÉLDA A HOZZÁRENDELÉSI TÁBLA ÁTÍRÁSÁRA: MERGE ELJÁRÁS

A TVC 1.2 BASIC verzióban nincs MERGE utasítás, ennek ellenére a MERGE funkció, azaz programok összefésülése megoldható a hozzárendelési tábla átírásának segítségével.

Az alapgondolat: az editor input osztályt hozzárendeljük a kazettához, és a billentyűzet helyett a listát tartalmazó adatfile-ból beolvassuk a programsorokat. A BASIC interpreter a beolvasott sorokat beilleszti a memóriában tárolt programba.

Nézzük meg pl. a 2. sz. programot. A 10–20 sorokban van hat függvénydefiníció, melyek a decimális-hexa konverziót hajtják végre. Csináljunk ebből a MERGE számára listát egy kazettás adatfájlba:

```
OPEN OUTPUT "HEXDEC"
ok
```

A magnót a következő sor lezárása előtt kell elindítani:

```
LLIST#5:10–20:CLOSE OUTPUT
ok
```

Az LLIST hatósára előbb a fejléc, azután 256 bájtos blokkban a lista kerül a szalagra. Az utolsó blokkot csak a CLOSE hatására küldi ki a BASIC! Ezzel kész a kazettás lista.

Most jöhet a MERGE. Töltsünk be egy másik programot, vagy egyszerűen csak írjuk át a 10–20 sorokat pl. üres PRINT-ekre. Megnyitjuk a listafájlt a kazettán és hozzárendeljük az editor inputot a kazettához:

```
OPEN "HEXDEC":POKE 2818,5
Searching
Reading: HEXDEC
ok
ok
```

Az OPEN hatására megjelenik a Searching felirat. Amikor a fejléc blokkot beolvasta, kiírja: Reading: HEXDEC. Az OPEN hatására csak az első, azaz a fejléc blokk beolvasása történik meg. A POKE átírja a hozzárendelési táblában az editor input osztályt a kazettához. A POKE végrehajtását jelzi az első "ok" a képernyőn és a kurzor még nem látható. Ezután megtö-ténik az adatblokkok beolvasása. A beolvasott sorokat ugyanúgy ahogy a billentyűzetről beírt sorokat, beilleszti a BASIC a memóriában levő programba.

Ha vége van az adatfile-nak, akkor a "file vége" hibajelzés hatására az operációs rendszer visszarendeli az editor input osztályt az editorhoz, kiírja a második "ok" üzenetet és újra látható lesz a kurzor. Már csak egy dolog van hátra:

```
CLOSE
ok
```

Ezzel a MERGE kész, erről listázással meggyőződhetünk.

Figyelmeztetés: Aki nem távvezérléses magnóval dolgozik, annak a hosszabb programok összefésülése első nekifutásra hibajelzéssel le fog állni. Ennek oka, hogy a beolvasott programsorokat a BASIC interpreternek értelmeznie és tömörítenie kell, ami esetenként több időt vesz igénybe, mint amennyi két adatblokk között rendelkezésre áll. (Ilyenkor tanácsos a magnó „pillanat állj" gombjával néhány másodperces szüneteket beiktatni az adatblokkok beolvasása közé.

Cseh Tibor

A PRIMO-nak az első perctől kezdve szurkoltunk. Hiszen ez a magyar mikrogép akkor szállt be a ringbe, amikor már ott voltak a nagy hirű és múltú ellenfelek: a Commodore, a Spectrum, a HT-vé lett TRS. Örültünk amikor egy igazán jó Primoval találkoztunk, a szines, nyomógombos Pro-Primoval. Akkor, néhány hónappal ezelőtt azt hittük, hogy most kezdődik a gép igazi karrierje. Sajnos tévedtünk.

„A Primo-nak befellegzett...", „Az ígért színes gépek gyártása el sem kezdődött rendelni sem lehet...", „A Primo céget föl lehet számolni..." Hónapok óta különböző pletykák terjednek a sokak által szidott, sokak által kedvelt hazai mikrogépről. Gondoltuk olvasóink kedvére teszünk, ha megtudjuk mi az igazság.

Mielőtt elkezdenénk köntörfalazni, hogy igaz is meg nem is, meg így van meg úgy van, szögezzük le: a tények azt mutatják, hogy az eddigi legnagyobb hazai példányszámú mikroszámítógép gyártása leállt, s vajmi kevés az esély rá, hogy valaha még újra induljon. A „csőd", tehát valóban „csőd". Az igazsághoz az is hozzátartozik persze, hogy a Primo céget nem kell fölszámolni, minthogy ilyen cég nincs és nem is volt soha. A Primo gép gyártására több cég adta össze anyagi és szellemi erejét. A kezdetben MICROKEY-nek, majd COSY-nak átkeresztelt mérnöki iroda részvényesei az EMO (Elektromodul) az MTA SZTAKI és a Sárisápi új Élet Mgtsz.

Móricz Sándor a COSY igazgatója, Lebek István az EMO kereskedelmi vezérigazgató-helyettese és a Primo márkamenedzsere Pogrányi Károly nagy örömünkre első szóra vállalták, hogy részt vesznek egy beszélgetésen, amelynek ezt a címet adhattuk volna: *„Miért jutott ide a Primo?"*.

Talán üzleti, taktikai, talán presztízs megfontolásokból, a COSY vezetői a tavalyi év végén még legfeljebb csak vállalati körben vallották be, hogy a Primo további gyártása azon áll vagy bukik, hogy hogyan szerepelnek a második iskolaszámítógép-pályázaton. Ennek ellenére szakmai berkekben ezt mindenki sejtette, s legalább annyian voltak a pályázat eredményhirdetését ellendrukkerként várók, mint a „szimpatizánsok". (Mi az utóbbiak közé tartoztunk.)

Nyilván nemcsak mi, hanem maguk a Primot gyártók, menedzselők, árusítók is azt gondolták, hogy a pályázat eredménye, a színes nyomógombos géppel az általános iskolai kategóriában elért 2. és a középiskolás kategóriában elért első hely kihúzza szekerüket a sárból. Őszintén szólva ma is azt hisszük, hogy joggal gondolták ezt, hiszen a pályázat eredményhirdetésén minimum 5000, maximum 10 000 gépre szóló rendelésről esett szó. Lebek István szomorúan mondja: – A gépekhez szükséges alkatrészeket nem kis munkával előre beszereztük, s ezek ma is a raktárban vannak. Sokáig már nem kerülgetjük, ha 1–2 hónapon belül nem érkeznek meg a megrendelések, akkor fölhasználjuk más termékekhez. Hát így... Az ígért megrendelések jószerivel még csak nem is csordogálnak. Az eddig befutottak száma még az ezret sem éri el.

Mi történt?

Annak idején, a második iskolaszámítógép-pályázat kiírásakor minden érdekelt arra számított, hogy a dolog ugyanúgy működik majd, mint az előző pályázat idején. Vagyis, hogy a pályázatot gondozó Tudományszervezési és Informatikai Intézet dönti majd el, hogy a központi pénzeket kinek adja, miből menynyit rendel. Így hát a Primo második és első helye

megnyugtatónak látszott, egy nagyobb megrendelés valóban kinézett. Csakhogy időközben kiderült, hogy a számítástechnikai kormányprogram megvalósítását is utolérte a decentralizálás, meg a gazdasági szabályozás szele. S hogy, hogy nem a pénzek már nem a központi kalapban vannak. Egyesek szerint a pénzeket a megyéknek osztották szét, mások szerint ezek a pénzek csak elméletben léteznek. Az igazság kiderítését egy későbbi lapszámunkban majd megpróbáljuk.
Most legyen elég annyi, hogy a tények a következők: központi keret minimális, s ezt az összeget a TII nem megrendelésekre, hanem a megyei vásárlások támogatására fordítja (olcsóbban vásárolhatnak a megyék gépet, mert az ár egy részét teszi be a kalapba a TII). Másrészt tény az is, hogy a megyék vásárlási kedve enyhén szólva változó. Láthatólag nincs annyi pénzük, amennyire mondjuk a Primo számított. A kevesebb pénzből pedig inkább Commodore-t rendelnek, mintsem Primot. Igaz Pogrányi Károly esküszik rá, hogy ha nem ő lenne a Primo márkamenedzsere, akkor is jobb gépnek tartaná a Primot a Commodore-nál, de ezt a véleményét úgy tűnik nem sokan osztják. Az, hogy a Primot kitették a piaci viharoknak, s ezt nem jól állta, mégiscsak azt mutatja, hogy az elmúlt másfél évben a Primot nem sikerült megszerettetni a vásárlókkal, a közvéleménnyel.

Lehet, hogy épp ez a „csőd" oka?

Lebek István: – Az elején sok baj volt. Nagyon sok volt a hibás gép, ez rontott a renoménkon. Pedig utána egyenletes jó színvonalat produkáltunk.
Móricz Sándor: – Azt hittük, hogy kis szériában, „manufakturális körülmények" közt is lehet világszínvonalú technikát gyártani. Ma már tudjuk, tévedtünk.
Pogrányi Károly: – Az az igazság, hogy a Primo jó gép. A legtöbben a billentyűzetre mondták, hogy hibás, nem működik. Pedig csak egyszerűen be kellett volna a kívánt érzékenységre állítani.
BIT-LET: – Véleményünk szerint a gépet nem szerették meg a számítógépesek. Ha egy iskolában válogatni lehet a gépek közt, nem a Primoért verekednek a diákok. Hogy ennek a billentyűzet az oka vagy más, teljesen mindegy. Egyébként is hiba volt 1984-ben ilyen billentyűzettel megjelenni a Spectrumhoz, Commodore-hoz, HT-hez szokott hazai piacon. Kérdezhetik az olvasók, hogy akkor mi miért írtunk olyan jókat néhány hónappal ezelőtti különleges Vallatónkban a nyomógombos, színes Pro Primoról? Azért, mert ez a Primo valóban jól vizsgázott. S az az érzésünk, hogy a megrendelések többek közt azért maradtak el, mert ezt a gépet nem ismerik, nem hiszik el róla, hogy valóban sokkal jobb a réginél. A mi szívünk őszintén szólva vérzik ezért a jobb sorsra érdemes konstrukcióért. Hogy ugyanolyan jók lettek volna-e a sorozatgyártásban készülő gépek mint az elkészült néhány mintapéldány – úgy tűnik már soha sem fog kiderülni.

És most mi lesz?

A Primo azért nem szűnik meg létezni. Annál is kevésbé, mert pillanatnyilag kb. háromezer gép van még az EMO raktáraiban. Ezek egy része már nyomógombos, ha nem is színes. Ezeket mindenképpen el szeretnék adni. Szeptember elsejétől közel 30%-kal olcsóbban lehet megkapni ezeket a gépeket. Az árak a következők: A32 – 5660 Ft; A48 – 7670 Ft; A64 – 8570 Ft; B32 – 7180 Ft; B64 – 12 590 Ft. (A B jelű gépek nyomógombosak.) Ráadásul az iskolák a szűkös központi pénzalap támogatásával (Kettőt fizet – hármat kap módon) vásárolhatnak.
Apropos, ár. A Primo – ezt mindenki tudja – nagyon sikeresen indult még a meglehetősen sok műszaki hiba ellenére is. Hiszen annak idején 1984 őszén a legolcsóbb itthon kapható mikrogép volt. Azután a helyzet pillanatok alatt megváltozott. Beszélgetőpartnereink elmondták, őket bizony felkészületlenül érte, hogy a kinti árverseny oly hamar elért hozzánk is. Nem tudtak mit csinálni. Az induló árhoz túlságosan sokáig ragaszkodtak, hiszen már a kezdet kezdetén nagyon kis nyereséggel kalkuláltak. Ma már tudják, hogy jövőjük érdekében mégis hamarabb kellett volna árat csökkenteni. A Primo sztori egyik tanulságaként ***ismét bebizonyosodott, hogy a hazai ipar lehetőségei, az adózási, szabályozói rendszer nem teszik lehetővé, hogy egy hazai gyártmány árban versenyképes legyen egy nagy világcég termékével.*** (Különösen ha ráadásul „dömpingáron" adott termékről van szó!) Nem csoda tehát, ha a Primo ügy megosztotta az ipari, oktatásügyi vezetőket. Az egyik fél váltig hangoztatta a hazai ipar támogatásának fontosságát, míg az ellentábor a piaci törvényszerűségek érvényesülését erőltette. Elismerve az utóbbi fontosságát, azért meg kell jegyeznünk, hogy valóban furcsa helyzet amikor egy országban a külföldi ipari termékek importja nagyobb kedvezményeket élvez, mint a hazai gyártó. Márpedig a Commodore–Pro-Primo „versenyben" ilyen helyzet állt elő.
Mi a magunk részéről ezúton veszünk búcsút egy jobb sorsra érdemes magyar mikrogéptől. Sajnáljuk, hogy ilyen rövid életű volt. Csodákban már nem reménykedünk, ha a színes gépre eddig 800 megrendelést kapott a cég, szerintünk már nem sokkal kap többet a következő 1–2 hónapban. A magunk részéről úgy gondoljuk, hogy rengeteg tanulságot rejt magában a Primo sztori, hogy pontosan milyeneket – erről a hazai ipar vezetőinek is érdemes lenne konzultálni az illetékesekkel. (Azaz beszélgetőpartnereinkkel.) És végül a magunk részéről persze nem tekintjük befejezettnek a Primoval való foglalkozást, mert egy mikrogép amelyből több ezer van az országban, nekünk még sokáig téma marad. Tehát Primo tulajdonosok figyelem! A BIT-LET-ben továbbra is számíthatnak programokra, információkra!

öttlet

PROGRAM AJÁNLAT

Cirill betűk a ПРИМО-n

```
10 REM ********************************
20 REM *   O R O S Z   B E T U K   *
30 REM ********************************
40 POKE 16561,71,103: CLEAR 50: DEFINT
   I-P: DEFSTR U-Z: P=16452: DIM K(58):
   POKE P,128: POKE P+7,72,103
50 FOR I=0 TO 58: READ K: K(I)=K:
   BEEP K,50: NEXT: PRINT CHR$(2)
60 POKE 26440,0,112,16,16,24,20,20,25,0,
   68,68,68,100,84,84,101,0,60,68,68,60,
   20,36,69,0,68,68,68,60,4,4,5,0,84,84,
   56,16,56,84,85,0,112,8,4,60,4,8,113,
   40,124,64,64,112,64,64,125,0,124,64,
   64,120,68,68,121
70 POKE 26504,0,72,72,72,72,72,72,124,5,
   0,0,0,0,0,0,0,0,28,20,20,36,36,124,
   67,0,0,0,0,0,0,0,0,16,56,84,84,84,
   84,56,17,0,120,68,64,64,64,64,65,0,
   68,68,76,84,100,68,69,16,84,68,76,
   84,100,68,69
80 POKE 26568,0,28,20,36,36,36,36,69,0,
   124,68,68,68,68,68,69,0,72,84,84,116,
   84,84,73,0,84,84,84,84,84,84,125,0,
   84,84,84,84,84,84,126,3,0,0,0,0,0,0,
   0,0,64,64,64,112,72,72,113
100 REM MINTAALKALMAZAS
110 FOR J=0 TO 11: READ U: CLS:
    GOSUB 1010
120 FOR I=0 TO 3000: NEXT: NEXT
130 END
1000 REM BETUKIIRATAS
1010 K=LEN(U): PRINT$ 6,21-K,W;
1020 FOR L=1 TO K: V=MID$(U,L,1): M=ASC
     (V)-32: N=K(M): PRINT CHR$(N);:
     BEEP N,30: NEXT: PRINT
1030 RETURN
9000 REM ADATOK (READ)
9010 DATA 32,33,34,128,129,130,131,39,
     40,41,132,43,44,45,46,47,48,49,50,
     51,52,53,54,55,56,57,58,59,60,61,
     133,63,134,65,135,136,138,69,140,
     141,88,142,143,75,144,77,72,79,145,
     146,80,147,84,89,66,148,67,150,151
9020 DATA ODIN,DVA,TRI,&ET$RE,P%TY,
     SEXTY,XEMY,VOXEMY,DEV%TY,DEC%TY,
     ODINNADCATY,DVENADCATY
```

1. lista

```
90 FOR J=26440 TO 26623:S=S+PEEK(J):NEXT
91 IF S=9670 THEN PRINT "HELYES 1"
92 FOR J=0 TO 58: T=T+K(J): NEXT
93 IF T=5104 THEN PRINT "HELYES 2"
94 STOP
```

2. lista

A PRIMO iskolai alkalmazását sokoldalúbbá tehetjük, ha orosz szöveget is írhatunk vele. Ebben nem a karakterkészítés jelenti a legnagyobb gondot (BIT-LET 15, 30), hanem az orosz szöveg kényelmes bevitele. Itt közölt programom a szövegbevitelnek egyszerű (lényegében fonetikus) módját alkalmazza. Egy egyszerű fogással sikerült azt is megoldani, hogy a gép vegyesen használja az újonnan generált jeleket a latin ábécé felhasználható betűivel.

A szöveg bevitele (INPUT vagy DATA) közben ki kellett zárni a kettős betűket, ugyanakkor bevonni a munkába néhány különleges jelet (3. lista).

A mellékelt program 40-es sora a szükséges tárolóátrendezéseket végzi (védett terület az új karaktereknek, típusdefiníciók, tömbdimenzionálások, átállás nagybetűre). Az 50-es sorban történik egy nagyon fontos művelet: egy tömbben átrendezzük a karakterek eredeti kódjait, hogy a kívánt helyeken a gép az újonnan tervezett jeleket tudja írni. A 60–70–80-as sorokban töltjük helyükre az új karakterek adatait. A 100-as sortól tervezhetjük a tényleges munkát – most itt csak egy egyszerű demonstrációs programrész található, amely a képernyőre írja az orosz számneveket 1–12-ig.

Az 1000-es sortól található az orosz szó fonetikus alakját elemző és a ciril betűket kiírató szubrutin. A 9010-es sorban helyezkednek el az átrendezett kódok (fontos, hogy beolvasásuk még az előkészítő fázisban megtörténjék). A 9020-as sortól írhatjuk be az orosz szavakat. Ha a program szervezése olyan, hogy ismételten szükség lesz a beolvasásukra, ne felejtsük el alkalmas helyre beiktatni a RESTORE 9020 utasítást!

A program (1. lista) segítségével tetszőleges szóanyagú oktató, gyakorló vagy ellenőrző feladatokat állíthatunk össze.

A program beírása után érdemes ellenőrizni az adathalmaz helyességét. Iktassuk be a programba ideiglenesen a 2. lista sorait! Ha a próbafuttatás után megkapjuk mindkét „helyes" kiírást, törölhetjük ezt az öt sort (DELETE 90–94).

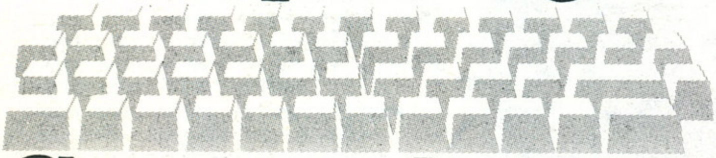
A program egyszeri futtatása után az új betűk a billentyűzetről is elérhetőek: CTRL+ ↓ + betű (A – V) billentyűzése orosz betűt ír a képernyőre. Programból a CHR$(128) – CHR$ (151) utasításokkal lehet megjeleníteni az új karaktereket.

Fekete György 7300 Komló, Bocskai u. 35.

# = Ъ	$ = Ы
% = Я	& = Ч
* = Ж	> = Э
É = Ё	Q = Ю
W = Щ	X = C
Y = Ь	

3. lista

Hasznos apróságok

Commodore 16

Olvastam Morvai László cikkét a BIT-LET júliusi számában, amelyben a C16 kisfelbontású grafikájával foglalkozik. Remek cikk! A két karakterkészlet egyidejű megjelenítése például „életbevágóan" fontos volt a most készülő programomhoz, akár a többszínű karakterek lehetősége (bár ezt sejtettem). Én is felfedeztem néhány apróságot a C16-on, azt hiszem fontos segítség a szakirodalomban szegényes világunkban a programozóknak.

1. Bővitett háttérszin mód

– Ez a lehetőség a C64-en is megtalálható. Ebben az üzemmódban a karakterek háttérszíne nem egységes, a COLOR1,... utasítással beállított szín. A képernyőmemória határozza meg a karakterek háttérszínét a következő elven: A 7–6. bit az aktuális pozíció háttérszíne, 5–0. bit az adott pozíción tárolt karakter kódja. Látjuk, hogy a karakterkód tárolására csak 6 bit áll rendelkezésre, ezért csak az első 64 karaktert használhatjuk ebben az üzemmódban. Tehát a SHIFT,C=,RVS ON és ezek kombinációja a megfelelő háttérszínű karaktereket adnak. Eltűnik tehát a grafikus, és az inverz készlet (a kurzor is!). A 7–6. bit Morvai László által ismertetett módon határozza meg a színt (00 =háttérszín 01 = multi, 10 = multi 2,11 = multi 3). Az egyes színeknek megfelelő címek FF15h, FF16h, FF17h, FF18h. Ezt az üzemmódot a FF06 6. bitjének magasra állításával kapcsolható be: POKE65286, PEEK(65286)OR64; kikapcsolása POKE65286, PEEK(65286) AND191.

2. Funkcióbillentyűk

– A funkció billentyűkhöz tartozó szövegeket a C16 a 055Fh–05E6h tárolja a következő elven:
055Fh címen tárolja az F1 billentyűkhöz rendelt szöveg hosszát, a 0560h címen az F2-höz rendelt szöveg hosszát tárolja,...,0566h címen az F8 billentyűhöz rendelt szöveg hosszát tárolja. A valódi tároló 0567h-án kezdődik. Itt a hozzárendeléseket karakterenként a funkció billentyűk sorrendjében tárolja (1,2,3...,8). Ha a nyolc mutatót, és a tárat kimásoljuk, akkor ezzel az egyszer beírt rendeléseket mentettük ki. Ajánlom a következő hozzárendelést a programfejlesztőknek:

```
KEY1,"RUN"+CHR$(13)
KEY2,"LIST"+CHR$(13)
KEY3,"AUTO10"+CHR$(13)
KEY4,"5 db cursor jobbra"
KEY5,"LIST1000—"+CHR$(13)
KEY6,"KEY5,"+CHR$(34)+"LIST 4 db space – 1 db space"+CHR$(34)+"CTRL+2 :POKE 1413,13 CTRL+1 19 db cursor balra"
KEY7,"KEY7,"
KEY8,"HELP"+CHR$(13)
```

Ha lenyomjuk az F6-ot, akkor megjelenik a következő felirat: LIST —. A kurzor közvetlenül a LIST után áll. Ekkor definiálhatjuk, hogy melyik sortól listázzon az F5. Vizsgálják meg bátran, hogy mire szolgál a POKE utasítás a definícióban!

Fazekas Attila Kemecse, Kecskéshegy 15. Pf. 56. 4501

A **64'** er-ből!

Még az igazán jónak tartott C–16 BASIC is kiegészíthető hasznos POKE utasításokkal. Ehhez nyújt ötleteket a 64'er júliusi száma.

Az alábbiakban leírom a hivatkozott cikk „nem szó szerinti" fordítását. Az anyag közreadása bizonyára örömet okoz a C–16-osok tulajdonosainak.

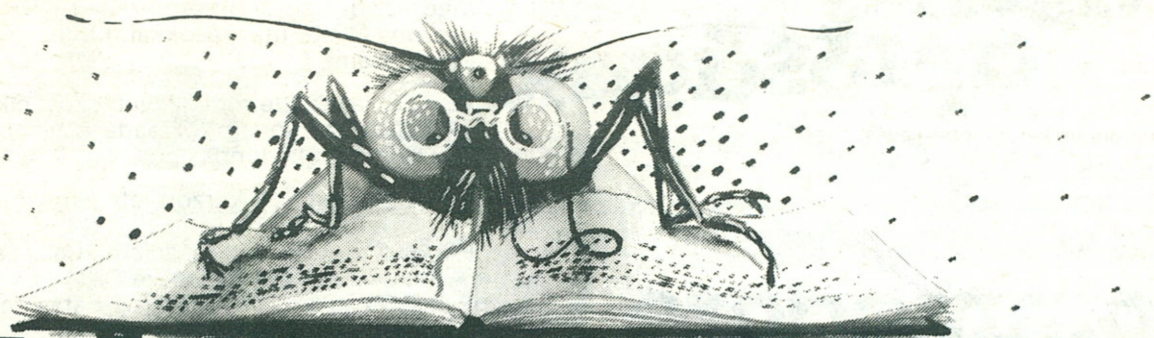
POKE 205,0–24 A kurzort lefele mozgatja a megadott érték szerint.
POKE 775,128 Listavédelem. Csak a sorszám kerül kiadásra. (Normál értéke 139)
POKE 775,252 LIST utasítás hatására resetelődik a rendszer. (Normál értéke 139)
POKE 19,0 Engedélyezi az INPUT-kérdőjel kiírását.
POKE 19,1 Tiltja az INPUT-kérdőjel kiírását.
POKE 194,1 RVS ON
POKE 194,0 RVS OFF
POKE 239,0 Törli a billentyűzet puffert. Jól használható pl. a GET és GETKEY utasításoknál.
POKE 1525,0:1526,0:1527,0 SAVE védelmet eredményez. (A C–16 szimulálja a SAVE és a VERIFY utasításokat és minden úgy néz ki, mintha minden rendben lenne. Normálértéke: 255)
POKE 65286,PEEK(65286)AND239 Kikapcsolja a képernyőt. A programok ilyenkor kb. 6%-kal gyorsabban futnak. Praktikus a rendező programoknál vagy adathalmazból való keresésnél.
POKE 65286,PEEK(65286)OR16 Visszakapcsolja a képernyőt.
PRINT PEEK(56) ∗256+PEEK(55)–(PEEK(44) ∗256+PEEK(43)) Megadja a még rendelkezésünkre álló szabad memóriaterületet. (Nem a PRINT FRE(0) lekérdezést szimulálja.)
PRINT PEEK(56) ∗256+PEEK(55) Megadja a BASIC tároló vétcímet+1-et.
PRINT PEEK(44) ∗256+PEEK(43) Megadja a BASIC tároló kezdőcímét.
SYS 65526 vagy
SYS 65529 Resetet okoz.
SYS 32768 vagy
SYS 128∗256 Minden esetben resetet okoz. A BASIC programot kitörli, a színek megváltoznak, a funkcióbillentyűk megtartják eredeti tartalmukat.
SYS 65499 A TI$-et lenullázza.

És még egy tipp. Így lehet egy programot automatikusan betölteni és elindítani:

```
A$="LOAD"+CHR$(13)+"RUN"+CHR$(13)
FOR A=1 TO LEN(A$):POKE 1318+A,ASC(MID$(A$,A,1)): NEXT: POKE 239,A: END
```

Honti Tamás 8000 Székesfehérvár, Kandó Kálmán Számítástechnikai Főiskola Kollégiuma Schönherz Z. u. 8.

Bármely program bonyolultsága addig fokozódik, amíg túl nem nő programozója képességein!
(Murphy törvénykönyve)

KÖNYVMOLY

Farkas Zoltán–Bálint András: **Commodore 64 filekezelés és input-output** – LSI ATSZ, 141 o., 119 Ft.
Azoknak nyújt segítséget a kötet, akik – bár a C 64 nem igazán alkalmas adatfeldolgozásra – jobb eszköz híján mégis ilyen feladatok ellátására kívánják használni gépüket. Az első rész a BASIC és a KERNAL I/O utasításait, gépi kódú rutinjait tartalmazza referenciaszinten, ismertetve a BASIC-bővítések lehetőségeit is. A második rész a fileszervezéssel foglalkozik: egy adatnyilvántartó program részletes elemzésével mutatja be azokat a programozási módszereket, eljárásokat, melyek még nem haladják meg a gép kapacitását.
Dr. Jánoki Lajos–Dr. Kocsis János: **Számítógépes termelésirányítás** – Műszaki Könyvkiadó, 330 o., 90 Ft.
A szerzők az iparvállalatok termelés- és gazdaságirányítási részfeladatait, illetve azok kapcsolatát elemzik, jól hasznosítható ismereteket nyújtva e feladatok számítógéppel segített ellátásához az irányításban érintett vezetőknek, mérnököknek, közgazdászoknak, matematikusoknak.
Szlávi Péter–Zsakó László: **Módszeres programozás** – Műszaki Könyvkiadó, 116 o., 50 Ft.
A könyv hatékonyan működő, gyors, áttekinthető és könnyen módosítható BASIC-programok elkészítésében segíti az olvasót.
Weltner: **További tippek és trükkök a Commodore 64-eshez** – DATA BECKER – Novotrade, 187 o., 239 Ft.
A „Tippek és trükkök..." c. kötet folytatása – elődjéhez hasonlóan – házi használatra szánt ötletes programozási fogásokat mutat be. E könyv elsősorban a szoftvervédelemmel, a grafikával és a megszakításokkal foglalkozik, valamint áttekinti az operációs rendszer rutinjait és a KERNAL címtáblázatot. Hatodik fejezete a Liftes fiú című játék elkészítésének folyamatát írja le, a program teljes listájával együtt.
Székely László szerk.: **Sinclair Spectrum játék és program** – LSI ATSZ, 248 o., 194 Ft.
A ZX Specktrum otthoni felhasználóinak – játék, és egyszerű programozási, adatnyilvántartási célra – szolgál számos hasznos információval a kötet.
Szlávi Péter–Zsakó László: **Módszeres programozás** – Műszaki Könyvkiadó, 116 o., 50 Ft.
Nyilván mindenki járt már úgy egy feladattal találkozva, hogy azt hitte, tökéletesen érti azt. Ekkor leült a gép elé, hogy azzal keresse a megoldást – és egyre inkább belebonyolódott a program részleteibe. Amikor pedig verejtékes munkával végül is elkészült a „nagy mű", kiderült, hogy nem az eredeti feladatot oldja meg, vagy nem úgy, ahogy kellene, vagy olyan lassan, hogy nem érdemes kivárni, vagy . . De tegyük fel, hogy esetleg mégis jól működött. Ám amikor egy hét múlva hasonló probléma megoldására is elővesszük, kiderül, hogy lehetetlen hozzáigazítani az új feladathoz, mert szerkezete – ha van egyáltalán – annyira áttekinthetetlen, hogy egyszerűbb az egészet elölről kezdeni.
Mi lehet ennek az oka? Kézbe véve a legtöbb programozással foglalkozó könyvet, általában az adott nyelv utasításainak felsorolását találjuk benne, jobb esetben fontosság, illetve tanulhatóság szerinti sorrendben, rosszabb esetben lexikonszerűen, ABC-rendben. Még a legdidaktikusabb kézikönyvek is, miután a programnyelv néhány közvetlen üzemmódú parancsát ismertetik, rögtön rátérnek a szintaktika fokozatos bemutatására. A kezdő felhasználó pedig, amikor boldogan látja, hogy a gép engedelmeskedik neki, könnyen azt hiheti, hogy a nyelv ismeretében bármit meg tud oldani, és olyan rossz programozási szokásokat vesz fel, amelyek az előbbi, kusza programokhoz vezetnek.
A BASIC a legkevésbé sem strukturált programnyelv. Paradox helyzet: a kezdő programozó BASIC-et tanul a könyvekből, azután más nyelvekkel megismerkedve alig tud szabadulni a hibás beidegződésektől. Azok a könyvek pedig, amelyek kicsit is magasabb szintű, jobban szervezett – vagy használjuk a kifejezést: módszeres – programozást tanítanak, már feltételeznek bizonyos számítástechnikai ismeretet, nyelvezetük is a szakzsargon.
Azt, hogy BASIC-ben is lehet jól szervezett, áttekinthető és gyors programot írni, Szlávi Péter és Zsakó László most megjelent kötete alapján láthatja be az olvasó. A kötet címe túl komoly. Tartalma viszont nemcsak a beavatottakat érinti, hiszen főleg azoknak íródott, akik otthon használják mikroszámítógépüket. A szerzők célja: egyetlen alapfeladat megoldására írt programot fokozatosan fejlesztve megmutatni, hogy miért jobb a módszeresen megírt program, mint az, amely ad hoc (a „frontális támadás módszerével") készül. Időnként el-elkanyarodnak a kitűzött feladattól, hogy az olvasót az ahhoz nem szorosan kapcsolódó algoritmusokkal, fogásokkal is megismertessék: de ezt a kacskaringósnak tűnő utat példás logikai felépítéssel követik végig.
Ami az első belelapozáskor a legszembeötlőbb: a kódolással – vagyis a programnak az adott nyelven való leírásával, a géppel való megértetésével – csak a programkészítés legvégső fázisaként foglalkoznak a szerzők. Egyetlen programnyelv használata helyett egy kiterjesztett, általánosított nyelvet vezetnek be, így biztosítva a legnagyobb függetlenséget az adott géptípustól.
A kötet nincs fejezetekre tagolva, sorszám nélküli alcímek jelzik csak a következő néhány oldal témáját. Mégis elkülöníthetőek a fő részek. A szerzők először bemutatják a módszerek nélküli programírás legfontosabb hibáit, majd azokat az elveket ismertetik, amelyeken a módszeres programkészítés alapul. Ezt követi a legfontosabb algoritmusok leírása, melyek még a legegyszerűbb programozási feladatnál is szükségesek lehetnek. A programhelyesség és -hatékonyság, a hibakeresés és a programtesztelés a következő témakörök; majd a programdokumentációról szóló rövid ismertetés zárja a kötetet. A terjedelmes függelék tartalmazza a szerzők által bevezetett általános programnyelv leírását, e nyelv kódolási szabályait öt elterjedt gép – ABC 80, HT 1080Z, ZX 81, ZX Spectrum és C 64 – BASIC-nyelvére, valamint a kötet elején kitűzött feladat megoldására szolgáló program listáit e gépekre.
A szerzők stílusa többnyire olvasmányos, nem tudományoskodó – kivéve, sajnos, a legfontosabbat: az alcímeket és az új fogalmak megnevezéseit. Ez lehet a legfőbb kifogás a könyvvel szemben. Hiszen a gyanútlan olvasó, ha nem riad vissza a komolykodó címtől, és belelapoz a könyvbe – vagy akár csak a hátlapon kiemelt alcímeket futja át – nem jön rá, hogy a kötet az otthoni, amatőr programozóknak szól, nem a számítástechnikai szakembereknek. Visszateszi a könyvet a polcra – pedig hasznos olvasmány lenne.
Székely László szerk.: **Sinclair Spectrum játék és program** – LSI ATSZ, 248 o., 194 Ft.
A Spectrum az egyetlen a Magyarországon elterjedt mikrogépek közül, amely teljes joggal játékgépnek nevezhető. Bár a C 64 is ilyen céllal került kifejlesztésre – játékprogram-ellátottsága jobb is –, de a legsikeresebb Commodore-gép egyéb, szakmai célú szoftverkínálata is hatalmas, így vállalatoknál, intézményeknél is széles körben használatos. A többi mikrogép pedig főleg az iskolai oktatásban kap szerepet.
A Spectrumra írt programok játékjellegének – illetve a más célú szoftverek szinte teljes hiányának – köszönhető, hogy a gép főfelhasználási köre a 10–16 évesek korosztálya. Legtöbbjük ha egy-két évig használja gépét, eljut arra a szintre, hogy nem másol át kritika nélkül minden játékot. Azokat a szoftvereket kezdi értékelni, amelyekben van valamilyen új ötlet, amelyek mások, mint a hagyományos űrháborúk, amelyeknek szép a grafikája és a hangja. Programozgat BASIC-ben, és keresi az egyszerű felhasználói programokat – BASIC-bővítéseket, szövegszerkesztőket, rajzolóprogramokat.
Az a játék-, illetve elemi segédprogram viszont, amely nyújt valami újat, nem biztos, hogy rögtön a betöltés után megérthető, a billentyűzettel vagy a joystickkel kísérletezve.

E programok kalózmásolatok útján terjednek, leírás nélkül. Emiatt (volna) alapmű az LSI ATSZ új kiadványa, mely számos Spectrum-játékot és -segédprogramot ír le.
Volna, mert annak ellenére, hogy – egy rövid, bevezető fejezet után – a második rész lexikonja ezeregy játékot sorol fel és osztályoz minősége szerint, a harmadik fejezetben sok olyan program kerül többé-kevésbé részletes bemutatásra, melynek osztályzata hármas vagy négyes; és kimarad számos, ötös minősítést elért, igazán jó játék.
Az osztályozás, persze, egy-egy program tulajdonságainak átlagát tükrözi, tartalmazhatja az újszerűség, a könnyű kezelhetőség, a jó grafika együttes értékelését. A részletes ismertetésre való kiválasztás szempontjai viszont ezt figyelembe véve is megkérdőjelezhetőek: helyet kapott itt sok, egymástól alig különböző, és semmiféle leírást nem igénylő játék is. Ráadásul az ismertetések színvonala is meglehetősen eltérő. Némelyiken érződik, hogy írója sokat próbálgatta az adott programot, alaposan kiismerte, így taktikai tanácsokat is tud adni – mások pedig mintha a gyári leírás tömörített nyersfordításai lennének.
Jó, hogy a játéklexikon és -leírások a kötet fél terjedelmét sem teszik ki. Ami igazán értékes e könyvben, az ezután következik.
Még a játékoknál maradva: nagyon hasznos a HURG c. játékkészítő program referenciaszintű leírása a harmadik fejezet folytatásában. A kezdő felhasználó is megérti, hogyan kell akciójátékot írni – de nem ez a legfontosabb. Megtanul valamit abból is, hogy hogyan épül fel egy több részfunkciót teljesítő program, hogy mit jelent a menütechnika. És ha ezt átlátja, képes lesz annak felismerésére is, hogy melyik program az, amelyik tényleg tartalmaz valamilyen újdonságot, és melyik a régebbiek sablonos variációja.
A negyedik fejezet bevezetéseként két, jól használható rutin listája: kétcsatornás hanggenerátor és spritekezelő. A hanggenerátor tényleg érdekes hatásokra képes – rengeteg kísérletezés és gyakorlás után. A spritekezelő leírása egyértelmű – de hiányzik a gépi kódú rész assemblerlistája, nehéz a hosszú DATA-sorok hibátlan begépelése.
Ezután elterjedt, de leírás hiányában ki nem használt segédprogramok ismertetései következnek – grafika, BASIC-bővítések, a gépi kódú programozást könnyítő programok. Némelyik bő lére eresztett, mások szűkszavúak, de tényleg ezek a legelterjedtebbek. A BETA BASIC 3.0 (legterjedelmesebb bemutatás) pedig Spectrum-viszonylatban valóban csodákra képes. A „The Artist" szintén – csakhogy itt éppen a program lényegét jelentő fóliafunkció szerepe nincs kellően hangsúlyozva.
Az utolsó fejezet egy adatnyilvántartó program készítését mutatja be. Példaként a Forma I. futamok adatait kezeli, de persze használható másra is. A leírás fő erénye, hogy tudatosítja a kezdő felhasználóval: a programírást nem lehet előzetes tervezés nélkül elkezdeni. Maga a program nem képes túl sokra, hiszen a BASIC és a Spectrum sem igazán alkalmas ilyen feladatok ellátására.
A fenntartások ellenére is hiánypótló a kötet. Sok felhasználó számára ez lehet az egyetlen forrás, ahonnan a programjainak kezeléséhez szükséges információkat megszerezheti. A szerkesztő és a szerzők sokat változtattak a könyv elődjéhez (1001 játék és Graphics BASIC C 64-re) képest, ami e kötet előnyére vált. Kiegyensúlyozottabb szerkesztéssel, kevésbé ötletszerű programválogatással a sorozat következő darabja tényleg tökéletesen használható lesz – de hol az a harmadik, ennyire elterjedt géptípus, amelyről az a könyv szólhat?

Tallér József

POSTA

BP. 1986

Olvasóink észrevételei alapján közöljük lapunk 1985. november 28. (179.) számában megjelent PRIMO billentyűtáblázat kiegészítését.
Az eredeti táblázatban szerepeltek a CTR+, és a Shift+, vezérlő billentyűkkel egy gombnyomással megadható kulcsszavak. Most megadjuk a ,+az ABC valamelyik betűjének együttes megnyomásával elérhető kulcszavakat.

,a – COS	,g – CVS	,n – MKD$	,u – VAL
,b – SIN	,h – CVD	,o – CINT	,v – ASC
,c – TAN	,i – EOF	,p – CSNG	,w – CHR$
,d – ATN	,j – LOC	,q – CDBL	,x – LEFT$
,e – PEEK	,k – LOF	,r – FIX	,y – RIGHT$
,é – EXP	,l – MKI$	,s – LEN	,z – MID$
,f – CVI	,m – MKS$	,t – STR$	

Amint az a táblázatból látható, itt már a továbbfejlesztést szolgáló utasítások kulcszavai is megtalálhatók.
Néhány olvasónk felhívta a figyelmünket, hogy négy billentyűhöz tartozó kulcsszót nem adtunk meg. Ezek a következők:

CTR+,+BREAK	– FOR	CTR+,+CLS	– LET
CTR+,+RETURN	– GOTO	CTR+,+SPACE	– OUT

Ezek a billentyűk a SHIFT+, vezérlőkarakterek hatására is ugyanezt a kódot adják.

Örömmel olvastam a BIT-LET májusi számában a TVC vallatását. Levelemben nem a vallatáshoz szeretnék hozzászólni, hanem a géppel kapcsolatban felmerült problémáimhoz segítséget kérni.
Két éve ismerkedtem meg a BASIC nyelvvel, és körülbelül egy éve a Z80 gépi kódjával. Előzőekben már hosszabb-rövidebb ideig dolgoztam ZX81, HT 1080Z, valamint ZX Spectrum gépeken. Mindhárom gépet egyaránt programoztam BASIC és assembly nyelven. A TVC gép BASIC nyelvű programozása nem esett nehezemre, de a gépi kódról tett megállapításuk már az első próbálkozásomnál beigazolódott. Ezzel kapcsolatban lennének kérdéseim:
1. Játékprogramoknál elengedhetetlen a botkormány alkalmazása. Milyen típusú botkormány használható, és melyik portról olvasható le a két külső botkormány?
2. Az alábbi programmal szerettem volna egy byte-ot megjeleníteni a képernyőn. Sikertelenül. Kérem javítsák azt ki, és magyarázzák meg miért nem működik.

```
10 GRAPHICS 16
15 POKE 33,0:POKE 34,32
20 FOR A=0 TO 14:READ B:POKE 8192+A,B:NEXT A
25 DATA 62,255,50,0,128,50,1,128,50,2,128,50,3,128,201
30 EXT 0
35 IF INKEY$ " " THEN GOTO 35
40 LIST
```

```
A gépi kód mnemonikja: LD A,255
                       LD (8000),A
                       LD (8001),A
                       LD (8002),A
                       LD (8003),A
                       RET
```

3. Szeretnék egy egyszerű szintetizátorprogramot írni. Ehhez lenne szükségem a hang gépi kódú programozására, valamint az amplitúdó szabályozására.
4. Utolsó kérésem. Csak gépi kódú programot, hogyan menthetek ki kazettára? Előre is köszönöm segítségüket, és várom a lapban megjelenő TVC-vel kapcsolatos cikkeket, programokat.
***Papp Tamás**, 5600 Békéscsaba, Tanácsköztársaság út 24/28. I/18.*

1. A TVC-hez Videoton gyártmányú, valamint minden Kempston-kompatibilis botkormány használható. A két botkormánynak nincs külön port-ja, úgy olvashatók le, mint a billentyűk: INKEY$ és GET utasítással.
2. A gépi kódú program várt eredményét az alábbi BASIC sor adja:
10 GRAPHICS 4:FOR I=49152 TO 49155:POKE I,255:NEXT I
A továbbiakhoz a TVC-ről szóló augusztusi számunkban elkezdett cikksorozat ad segítséget.
3. A BASIC-ben használt SOUND utasítás gépi kódú megfelelője:

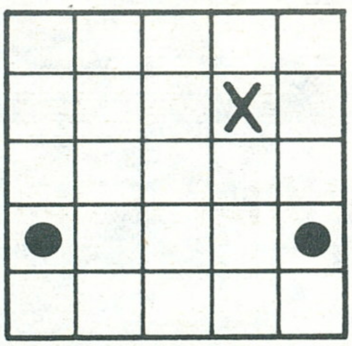
```
LD B,DURATION
LD C,VOLUME
LD DE,PITCH
RST 30h
DEFB 33h
```

Bővebbet a következő számokban megjelenő TVC-ről szóló cikkek fognak közölni.
4. A kazetta rutinok leírását is a TVC-ről szóló cikkek közlik.

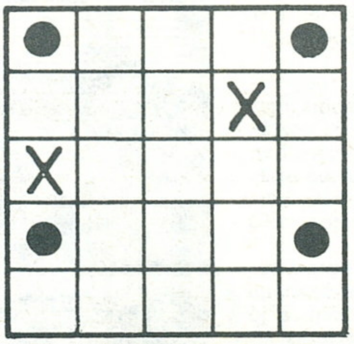
ORIC 1-hez játék- és alkalmazói programokat keresek. Mivel a gép meglehetősen ritka Magyarországon, szoftvert szerezni szinte lehetetlen. Mentségemre szolgáljon, hogy amikor 1984 elején Londonban megvettem, még nem lehetett tudni, hogy a cég tönkremegy és nem sikerül a Sinclair Spectrum nyomába eredni. (Így hát a Sinclair szegődött az ORIC nyomába már ami a tönkremenést illeti – A szerk.) A BIT-LET és olvasói az utolsó remény...
***Horváth Gábor** 1063 Budapest, Bokányi Dezső u. 19. Tel.: 115-348*

GÉPNYERŐ

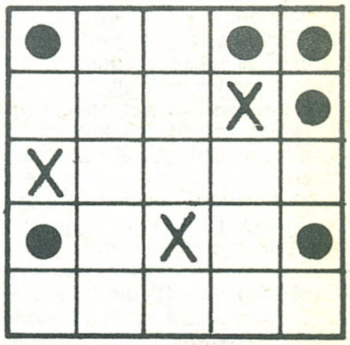
1. ábra

2. ábra

3. ábra

Gépnyerő 2. fordulójának megoldásai (a 3. feladatból helyhiány miatt egyelőre csak kettőé):

1. feladat megoldása: következtetéseinket, tehát mindent, amit tudunk az ABC kis betűivel fogjuk megjelölni, és később így hivatkozhatunk rájuk.

Az alapfeltevésekből:

a) Ó = 0, tehát más betű nem jelenthet 0-t.

b) I<C<R, s emiatt +a) miatt 2<=C<=8.

Az egyenlőséget átrendezve, az A=Á egyenlőséget és a)-t felhasználva, valamint mindkét oldalról R-et és 100∗I-t kivonva kapjuk, hogy

c) PAPI0+R0+C16=AP0SZ+SZE0.

Azonnal látszik, hogy d) Z=6, s ezután mindkét oldalból 6-ot kivonva, majd 10-zel elosztva kapjuk az egyszerűbb:

e) PAPI+R+C1=AP0S+S6E egyenlőséget.

Jelölje Σ az összeget, tehát e) bármelyik oldalát. Rögtön látható, hogy Σ első jegye vagy P, vagy P+1, de ekkor szükségképpen A=9. Azonban ekkor P=8-nak kellene lennie, s így a jobb oldal szerint Σ >9800, de ezt a bal oldalon nem lehet elérni. Tehát Σ első jegye P, s ez a jobb oldalon (P≠A!) csak úgy teljesülhet, ha

f) P=A+1. Ezután tehát P-t nem használunk, megjegyezzük, hogy g) ha A valamilyen értéket felvesz, akkor a többi betűnek nemcsak ezt, hanem az eggyel nagyobb értéket is el kell kerülni. S ebből és a)-ból d)-ből következik, hogy h) 1<=A<=8 és A≠5, A≠6.

Most fejtsük ki az e) egyenlőséget, tudván, hogy C1-gyel a 10∗C+1 számot jelöltük stb. Használjuk fel f)-et, majd rendezzük át:

i) 10∗A+10∗C+I+R+851=101∗S+E. Innen rögtön látható, hogy

j) S=9, ugyanis S<=8 esetén 101∗S+E<=817<851.

Ezután i) és j) alapján: k) 10∗A+10∗C+I+R=58+E.

a) és j) miatt 1<=E<=8, ezért l) 59<=58+E<=66.

Innen rögtön kapjuk, hogy m) 5<=A+C<=6.

Először nézzük az A+C=5 esetet! Ekkor k) és l) miatt n) I+R<=9. A=5 h) miatt, A=4 b) miatt nem lehet. Ha A=3 lenne, akkor C=2, s ezért b) miatt I=1, így n) miatt R=8 és E=1, azaz E=I, ellentmondás. A=2 esetén C=3, s ez g)-nek mond ellent. Végül A=1 esetén C=4, s mivel a) és g) miatt 0, 1, 2 foglalt, ezért I=3, s így a legkisebb szabad érték 5, tehát E<=5; viszont ekkor 58+E<=63, ezért R>=10, ami lehetetlen, mivel R számjegy.

Tehát csakis o) A+C=6 lehet. h) miatt A≠5. Ha A=4, akkor C=2, ezért I=1. l) miatt p) I+R<=6. Így 0, 1, 2, 4, 5 foglaltsága miatt R=3, de ekkor E=6, azaz E=Z lenne, ellentmondás. A=3 esetén C=3, azaz C=A lenne. b) és p), valamint d) miatt R<=5 és C<=4, így A=1 sem lehet. Maradt az utolsó lehetőség g) A=2, s így r) P=3. Ekkor s) C=4, s így az előzőek miatt t) R=5, és u) I=1. Ekkor v) E=8, s így megkaptuk az egyetlen lehetséges megoldást: 32315+150—−9685+416=23196.

2. feladat megoldása:

Legyen Második stratégiája a következő: Miután Kezdő lerakta első jelét, ő rakjon 2 jelet egy még üres sorba úgy, hogy egyik se legyen a Kezdő jelével egy oszlopban! (1. ábra) Ezután Kezdő lerakja valahová a második jelét, majd Második rakjon megint két jelet egy üres sorba (eddig maximum 3 foglalt sor van)! úgy, hogy jelei az eddig lerakott két jelével azonos oszlopba kerüljenek. (2. ábra). Ekkor 4 "vonal" van, melyben Másodiknak 2–2 jele található, s ezekből maximum 1 vonalban van már Kezdőnek is jele. (Így csináltuk – egyszerű végiggondolni vagy -próbálgatni). Kezdő a következő lépésben maximum még egy „vonalat" tud elrontani, tehát legalább kettő szabadon marad. Így Második a 3. lépésével mindkét szabad vonalra rakhat 1–1 jelet (3. ábra), s így kezdő bármilyen válaszára (mivel ez a 4. lépés, ezért Kezdő nem nyerhet) ki tudja egésziteni valamelyik „vonalban" a jelei számát 5-re, s így mindenképpen nyer. Könnyű végiggondolni, hogy ha kezdő jól játszik, akkor Második a 3. lépéspárban még nem nyerhet, így ez a legjobb stratégia, vagy legalábbis egy a legjobb stratégiák közül.

harmad-gép nyerő

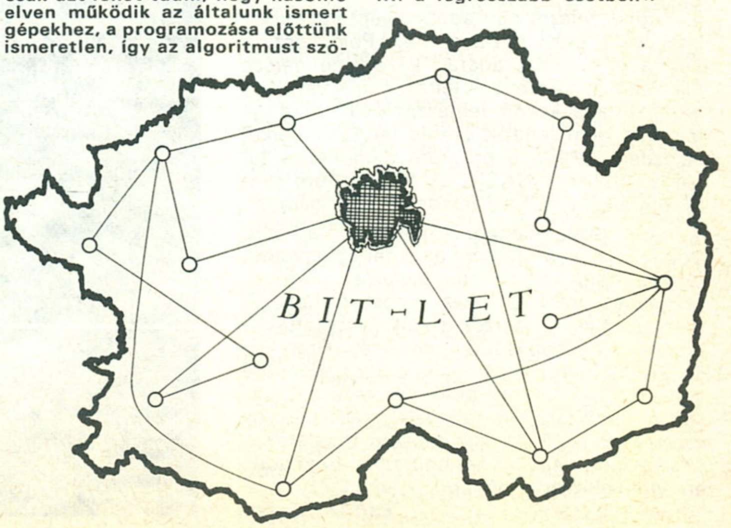
Harmadgépnyerő 3. feladat

Az Óperenciás tengeren van egy sziget, BIT-LET, ahol bitek és letek élnek. A bitek és letek nem keverednek, külön városokban élnek, de a bit és a let városok látszatra teljesen egyformák. A bit városok között is és a let városok között is nagy versengés folyik, ezért egy bit város lakója ki nem állhatja más bit városok lakóit, s hasonlóan egy let se bírja elviselni más városban lakó let társaságát, azonban bitek a letekkel jóban vannak (annak ellenére – vagy éppen azért? –, hogy nem keverednek egymással). A városok között vannak rendszeres repülőjáratok, de az eddigieknek megfelelően csakis bit városból let városba vagy let városból bit városba szállnak repülők, két bit vagy két let város között elképzelhetetlen repülőjárat.

Commodória meg akarja támadni BITLET-et, ezért repülős felderítőket küldött ki. Feladatuk, hogy megrajzolják az ország térképét, s hogy bejelöljék: melyek a bit, és melyek a let városok. Ez utóbbi azért fontos, mert a biteket a commokkal, a leteket a dorokkal lehet elkábítani, azonban ha a biteket akarják dorokkal vagy a leteket commokkal legyőzni, akkor azok legyőzhetetlenné válnak.

A felderítők nem szállhatnak le, így csak a repülőjáratokat figyelhetik meg, ezenkívül egy besúgótól megtudták, hogy a fővárost, mely kétszer akkora, mint a többi város, bitek lakják. A felderítők egy, az alábbihoz hasonló vázlatot küldtek el Commodória Főszámítógépének, hogy az megállapítsa: melyek a bit, és melyek a let városok. A rajzon a vonalak két város között a rendszeres repülőjáratokat jelentik. Segítsünk Commodória Főprogramozójának! Tervezzünk meg egy adatstruktúrát, mely segítségével el lehet tárolni a felderítők adatait (mely az ábrához hasonló, de sokkal több várost és járatot is tartalmazhat!), s adjunk meg egy algoritmust, mely segítségével minél gyorsabban meg tudja majd a gép állapítani, hogy melyek a bit, és melyek a let városok.

Az algoritmus szűrje ki azt az esetet, amikor az adatok nyilván hibásak (tehát nem lehet a városokat 2 osztályba osztani úgy, hogy egy osztályon belüli két város között ne menjen repülőjárat), s azt az esetet is, amikor az adatok hiányosak, azaz nem lehet minden városról eldönteni a milyenségét. Azonban ekkor is azokról a városokról, melyekről el tudja dönteni, hogy bit vagy let városok-e, ezt közölje. Commodória Főszámítógépéről csak azt lehet tudni, hogy hasonló elven működik az általunk ismert gépekhez, a programozása előttünk ismeretlen, így az algoritmust szöveggel leírva kérjük! Végül a városok számának (N) és a járatok számának (M) ismeretében határozzuk meg a memóriaigényt és az algoritmusunk lépésszámát is! Az a jó algoritmus, mely nagy N-re és körülbelül N∗N/8 nagyságú M értékre a legkevesebb lépésben oldja meg a feladatot (átlagosan, ill. a legrosszabb esetben).

Kérjük levágni és a levélre felragasztani! Beküldési határidő: október 22.

Ápisz

Szerkesztőségünk címe: ÖTLET Budapest 1986. Szerkesztő: Angyalosi László. Művészeti szerkesztő: Pribelszky Pál
Tördelő: Domokos Imre. Hírrovat: Csányi György. Vallató: Pogány György. Gépnyerő: Király Zoltán. Posta: Halász Péter